બનામે યજદાં.

અલીબાબા ઔર ચાલીસ ચોર

ઉર્ફે

નસીબકા જોર.

નાટક તીન બાબકા.

વાસ્તે વિકટોરિયા નાટક કમ્પનીકે
મુનશી વિનાયક પ્રસાદ તાલિબને તસ્નીફ કિયા,
ઔર ખાસો આમકે લિયે
મી૦ ખુરશેદજી મિહરવાનજી બાલીવાલા,
માલિક કમ્પની મજકૂરને છપવાકર શુહરા દિયા.

રુબાઈ.

બદ બખ્તસે બખ્તયાર હો જાતા હય,
નાચારસે ચારાકાર હો જાતા હય.
હોતી હય જબ ઉસકિ મિહરબાની "તાલિબ,"
ગુમ નામભિ નામદાર હો જાતા હય.

મુંબઈ:
જામે જમશેદ સ્ટીમ પ્રેસમેં છાપા હય.
૧૯૦૦.
કીમત છ આને.

તખ્તયે નાટક.

અલીબાબા..........પારસકા એક ગરીબ લકડહારા.
કાસિમ..............અલીબાબાકા લાલચી ઔર મતલબી બડા ભાઈ.
ગાનિમ..............અલીબાબાકા બેટા, મુર્જીયનકા આશક.
દિલેર...............ચોરોંકા સરદાર.
ઐયાર ....દિલેરકા સાથી.
બખ્તાવર ....પારસકા હાકિમ, અલીબાબાકા દોસ્ત.
મુસ્તફા..............પારસકા મુફલિસ દરજી.
મોદી................એક દેહાતી, દેન લેન કરનેવાલા. મારવાડકા
રહનેવાલા મારવાડી.
ગફાર ....કાસિમકા નેક દિલ નોકર.
બુઢા, બાંકા ....ચૂરનવાલા.
લાલખાં..............સુધારેવાલા.
નિવાજન..............અલીબાબાકા નોકર.
શમશેર, ગફૂર ....ચોર.
જાલીનૂસ..............નીમ હકીમ.
જમીના... ....અલીબાબાકી બીબી.
હસીના..... ....કાસિમકી બીબી.
મુર્જીયન ....અલીબાબાકી વફાદાર લોંડી. બઅદ ગાનિમકી
બીબી.

42756

ચોર, દોસ્ત, ગમિરાગર, ગબ્બર, હમ, ગદરે, નોકર.
પહેગીવાલે, મેહમાન, સિપાહી, વગૈરહ.

મુકામ—પારસ.

બ નામે ચજદાં.

અલીબાબા

બાબ પહલા—દિખાવ પહલા.

અલીબાબાકા મિસ્કીન ઘર.

[અલીબાબા હુક્કા પીતે, મુર્જૈયન ફ્રટા કુરતા સીતી, શાનિમ કિતાબ પઢતે, ઔર જરીના ચર્ખા કાંતતી દિખાઇ દેતી હય. જરીના પયસેકે લિયે મોદીકે પાસ જાનેકો અલીબાબાસે કહતી હય.]

અબયાત.

જરીના—ગયે ક્યૂં નહીં આજ મોદીકે પાસ?
અલીબાબા—ગયાથા, વહાંભી બર આઈ ન આસ.
કહા મયઁને ઉસ્સે, કે "દો કુછ ઉધાર,"
કહા ઉસ્ને, "હમકો નહીં અતબાર."
કહા મયઁને, "કુછ ચીજ ગિરવી રખો,"
લગા કહને, "જામિન અગર કોઇ દો;
બ્હો શાયદ કહીં હો ન ચોરીકા માલ!"
જરીના—નિગોરે વ્હ મોદીકા અયસા ખ્યિાલ!
અલીબાબા—નસીબ આજ કલ ઇસ કદર હય ખરાબ!
જરીના—કે હય કર્જસે સખ્ત દિલકો અજાબ!
અલીબાબા—કહાંતક યહ કર્જકા સદમાં સહૂં,
યહ બહતર હય દીવાના બનકે રહૂં!

મુખમ્મસસાત.

જરીના—ભર પેટ શામ તકભિ ન જિસ્કો ગિઝા મિલે,
આરામ ઉસકિ જાનકો ક્યૂંકર જરા મિલે
જબસે કે હમ જવાલો તબાહીસે આ મિલે,
હમસે ન કોઇ દોસ્ત ન કોઈ સગા મિલે,
અફસોસ! ઉસપે, બખ્ત જિસે નારસા મિલે.

અલીબાબા—જર પાસ હો તો દોસ્ત મિલે, આશના મિલે,
ઝુક ઝુકકે અહલે જરસે તવંગર, ગદા મિલે.
જો ચાહિયે બશરકો વહી મર્તબા મિલે,
હર દર્દકી જહાંનમેં જરસે દવા મિલે,
ઇનસાં તો કયા હય, સાહિબે જરકો ખુદા મિલે.

અબયાત.

ગાનિમ—આજ અહલે જર તો કલ મુફલિસ બનાતા હય ખુદા,
આદમીકો મુફલસીસે આજમાતા હય ખુદા.
સબ્રસે ઇફલાસકી સખ્તીકો સહના ચાહિયે,
જિસ તરહ રખ્ખે ખુદા બન્દેકો રહના ચાહિયે.

મુખમ્મસ.

અલીબાબા—ઐબૂબકોભિ સબ્ર છુરાતી હય મુફલસી,
દીવાના સાબિરોંકો બનાતી હય મુફલસી,
ખૂને જિગર બશરકો ખિલાતી હય મુફલસી,
આંસૂ બજાય આબ પિલાતી હય મુફલસી,
જાતે હયઁ સબ્રો હોશ જબ આતી હય મુફલસી.

મુજૈયન—સચ હય, કે આદમીકો ફરાગત હય માલસે,
પર કીજિયે ન રંજ ખરાબીયે હાલસે.
કુછ ફાયદા નહીં હય શિકાયતસે જબ્રસે.
મિલતા હય આબો દાના બશરકો તો સબ્રસે.

ગાનિમ—[ખુદસે]

બયત.

અયસી દાનાકો ભલા પ્યાર કોઇ કયૂં ન કરે?
અયસી મહબૂબાકો દિલદાર કોઇ કયૂં ન કરે?

જરીના—અરે અયસા ગજબ ન કરો, કુછ ખુદાસે ડરો! યેક દિન મર જાવગે, પાપકા માલ કયા છાતી પર ધર જાવગે?

મોદી—અરે મર તો જાવુંગા, પર અપના માલ કેશા છોરૂ જાવુંગા? શબ કોઇ તમરે એૈશા રૂપ્યા મારકે બેઠે તો ફિર કોંમ કેશા ચલે? લેનેમેં લાલા લટપટ, ઔર દેનેમેં ખાલી ખટપટ? ચલો રૂપ્યા નિકાલો ઝટપટ, નહીં તો મજા ચખોગે ચટપટ.

જરીના—મેરા શૌહર આજકલ બીમાર હય, દીવાનગીકા ઉસે આજાર હય.

મોદી—શૌહર બેમાર હય, પર રૂપ્યા તો નહીં બેમાર હય?

[અલીબાબા દરવાજેસે ઝાંકતા હય.]

જરીના—અબ જાવગે યા સર ખાવગે? પાગલસે ઉલઝકે કયા પાવગે?

મોદી—અછ્છા! અબતો મેં જાતા હૂં, કલ ટોચ્ચ લાતા હૂં, દેખો પાગલકો કેશા શીધા બનાતા હૂં! [ચલતા હય, મગર કુછ યાદ કરકે ફિર આતા હય, ઔર અલીકો ઝાંકતા દેખકર પુકારતા હય.] મિયાં શાબ શલામ! [મોદીકે દેખ લેનેસે અલીબાબા ઢંગ કરકે દીવાનોંકી તરહ બકતા હય.]

અલીબાબા—આસમાન પર ચલેંગે, પયસે લિયે બગયર ન ટલેંગે! કહાં ગયે મેરે અરબી ઘોરે! દરબાન! સઇસકો લગા તીન કોરે! યહે મેરે શાદીકે જોરે! [સામને જમીનકી તરફ દેખકર] બાગબાનને બાગમેં પાની નહીં ડાલા! પાનીકા મુંહ કરદો-કાલા! જાવ! મારો! હટો! [મોદીકી તરફ જાતા હય, મોદી ઘબરાતા હય] ભૂખ લગી હય બાદલ ખિલાવ! પ્યાસ લગી હય ચાંદ પિલાવ! [આસમાનકી તરફ દેખતા હય.]

મોદી—યહે કયા બકતા હય! શચ્ચ યહે પાગલ હો ગયા હય! હાય! હાય! મેરા દોશો શત્તાવન, શાત આના, શાડે શાત પાઇ ડૂબા! અરે બાપજી! [છાતી પીટતા હય.]

અલીબાબા—મયઁ અમીર હૂં! સુલતાન હૂં:—

મોદી—[ખુદસે] ફૂટી લંગોટી! ફત્તેખાં!

અલીબાબા—મેરે મહલમેં ચોર ઘુસા હય! જાસૂસ હય! મારો! પકરો! [મોદીપર લપકતા હય, મોદી કાંપતા હય.]

મોદી—અરે મયઁ નહીં! મયઁ નહીં! મયઁ તો આપકા મોદી હુંરે બાબા! [જરીનાસે] બીબીજી! મુઝે બચાવ, ઇશકો ભૂતને ડાબા! [ઘબરાતા હય.]

જરીના—મયઁને તો પહલેહી કહા, મગર આપને મેરા કહા નહીં માના!

અલીબાબા—બ્યાજખોર મેરા મહલ ખા ગયા. વ્હો આવે તો ઉસકા ખૂન પીયૂં! ઉસકો દાબૂં! ઉસકો ચાબૂં! કાટૂં! મારૂં! કહાં હય? કિધર હય? [મોદીપર લપકતા હય.]

મોદી—અરે બાપરે! મયઁ નહીં! મયઁ બન્યાભી નહીં, મયઁ કુછ માંગતાભી નહીં. મયઁ તો ખાલી મિલનેકો આયાથા, મેં જાતા હૂં.

[ઘબરાકર મોદી જાતા હય, ગાનિમ વ મુજૈયન આતી હય, અલીબાબા હિકમતસે મોદીકો ટાલકર ખુશ હોતા હય.]

બયત.

અલીબાબા—ગયા દેખો કયસી યહે અછ્છી હય હિકમત!
જરીના—ટલી મકસે આજ અપની મુસીબત.

મુજૈયન—અય આકા! આપકી મુસીબતસે મેરા કલેજા ફૂટતા હય, અકસર આપકા દિન ફાકેમેં કટતા હય. અબ જિયાદા દુખ ન ઉઠાવો, મુઝે બેચ ડાલો, અપના દેના ચુકાવો, જો બાકી બચે ઉસ્સે કુછ રોજગાર કરકે કમાવ ખાવો! [અલી ગોરમેં પર જાતા હય.]

ગાનિમ—[ખુદસે] હા! જિસ યૂસુફે સાનીકા મયઁ જાનો દિલસે ખરીદાર, વ્હો મેરે વાસ્તે બિકનેકો તૈયાર!

અલીબાબા—મુજૈયન! મયઁને તુઝે બચપનેસે પાલા હય, તૂને મેરા ઘર અપનોંકી તરહ સંભાલા હય. મયઁ ભૂકા મર જાવુંગા, પર તુઝે બેચકર ફાયદા ન ઉઠાવુંગા.

મુસદ્દસ.

મુજૈયન—આપ માલિક હયઁ મેરે, લોંડી મયઁ બેદામકી હૂં,
કામ આ જાવું જો માલિકકે તો મયઁ કામકી હૂં.
યહે ન જાનો કે કનીજ આપકિ મયઁ નામકિ હૂં,
યહે ન સમઝો કે મયઁ સાથી ફકત આરામકિ હૂં.
મયઁ હૂં સદકા સરે આકાસે ઉતરનેવાલી,
જાનકો અપની ફિદા આપપે કરનેવાલી.

ગાનિમ—મુર્જૈયન! તુઝસી અનમોલકી દુનિયામેં કીમત કહાં! બે તેરે હમેં રાહત કહાં!

અલીબાબા—જો તુઝે બેચતા હૂં તો બેદાદ કરતા હૂં, મગર જા બેટા, મયઁ આજસે તુઝે આઝાદ કરતા હૂં.

મુર્જૈયન—આઝાદ કરકે મુઝે દુખમેં ન ફઁસાવો!

અલીબાબા—મેરે સાથ તુમ ક્યૂં દુખ ઉઠાવો?

મુર્જૈયન—મયઁને તુમારે ઘર પરવરિશ પાઈ, જબ તબાહી આઈ, તો છોડ જાવું? બેવફા કહલાવું?

મુસદ્દસ.

લઅનત ખુદાકી ઉન પર જો જરકો દેખતે હયઁ,
હમ તો વફાકે અસલી જવહરકો દેખતે હયઁ,
સરભી જો કાટ લો તો કબ સરકો દેખતે હયઁ!

અલીબાબા—શાબાશ મુર્જૈયન! શાબાશ! પ્યારી જરીના! બેટા ગાનિમ! આજ મયઁ ભાઈ કાસિમકે પાસ જાતા હૂં, દેખૂં, કુછ દે તો માંગ લાતા હૂં.

જરીના—નહીં. કિસીકે આગે હાથ ફયલાના જેબા નહીં, ઇફ્લાસકા બાર અચ્છા, પર અહ્સાનકા બાર અચ્છા નહીં.

ગાનિમ—અગર ન દિયા તો શરમાના હોગા, અગર દે દિયા તો સર ઝુકાના હોગા.

મુર્જૈયન—જનાબ! ભાઈ, સગાઈ, ઔર આશનાઈ, સાર પયસોંકી હોતી આઈ હય. નાદાર ભાઈકો તો આજ લોગ ભાઇ કહતે શરમાતે હયઁ, કોઇ પૂછે તો ભાઇકે બદલે નોકર બતાતે હયઁ.

અલીબાબા—છટ! કાસિમ અયસા નહીં હય, વ્હો મેરી મદદ ન કરે વયસા નહીં હય.

જરીના—અચ્છા! જાવ, ખાતિર જમઅ કર આવ.

[સિવાય અલીકે સબ અંદર જાતે હયઁ, અલી પયસેકી કરામતકા ખિયાલ કરતા હય.]

"Money"—Air.

અલીબાબા—યહે દુનિયા ભરમેં ઘર ઘર, હય કિસકી સબકો ચાહ?
હર આલા અદના મુફ્લિસ હો યા શાહ!
યહે કયસા ગોરખ ધંદા, હય ડાલે ફંદા આહ!
જિસ ફન્દેસે નહિં ખાલી કોઇ રાહ.

સુન્તા કોઇ ફિટકાર, ખાતા હય કોઇ માર,
હય ઇન દોનોંકે લેકિન કયા દિલખ્વાહ?
તોરે હય કોઇ તાન, છોરે હય કોઇ જાન,
મરતે હયઁ કિસ પર માહીસે તા માહ?
પ્યારે પયસા! હય વ્હો પયસા! હય પયસેહીસે સારી
ઇજ્જત જાહ!
પયસા જયસા, હય કયા અયસા, હય પયસા, પયસા, પયસાહી
વલ્લાહ!—વ્હે.
કયૂં દેતે સૂલી ફાંસી, કહલાતે હયઁ જલ્લાદ?
કયૂં લે જાતે હયઁ બોજા સર પર લાદ?
કયૂં બનકે કોઈ હાકિમ, ખુદ સુન્તા હય ફરિયાદ?
કયૂં મતલબમેં હય આલમ સબ ઉસ્તાદ?
કયૂં હોતે હયઁ બટમાર? કયું લેતે હયઁ ઝટ માર?
કયૂં ઘરમેં લશકર હોતી શાદ?
કયૂં બનતે ગોતાખોર? કહલાતે હયઁ કયું ચોર?
વ્હો કયા હય જિસ્કી દુનિયાકો હય યાદ?—પ્યારે.
[જાતા હય.]

બાબ પહલા—દિખાવ દૂસરા.

કાસિમકા મકાન.

[કાસિમ અમીરાના પોશાકમેં હાથમેં હુક્કા લિયે
આતા હય, ઔર દૌલતકી તઅરીફમેં ગાતા હય.]

From Foo Choo Foo—Air.

કાસિમ—પ્યારગાર બેશુમાર ગર હો યાર પયસા!
એતબાર, પ્રકૃતિખાર, ઇકૃતિદાર પયસા!
ચોરભી હો સાહુકાર, હો જો ચ્યાર પયસા!
દહરમેં વ્હો ખ્વાર હય, જો કરદે ખ્વાર પયસા!

પયસેકી હય યારી, સારી તાબ્એદારી,
સિક્કા સારે આલમમેં ઇસ પયસેકા હય જારી,
લરકે બાલે કુન્બેવાલે, બીબી, બાંદી, વારી,
દીજિયે જો જૂતિયાંભી માર માર પયસા!—યાર.
પયસા હો તો વલ્લાહ બિલ્લા તુમ હો જાતે આલી!
પયસા હો તો ઈદ હય દિન, રાત હય દિવાલી!

[હસીના આકર સુન્તી હય.]

મારકોભી પ્યાર કહતે, સહતે ચાર ગાલી!
ઔરતભી જો કરતે હયેં, તો કોઇ પયસેવાલી!
જબતક હય ખુશહાલી, તબતક બોલાચાલી!
દૂધકી રહે થાલી, કિબ્લા ચાયકી વ્હો પ્યાલી!
ખાલૂ હય ન ખાલા કોઈ, કીસા હો જબ ખાલી!
જિસકો દેખો "તાલિબ," વ્હો કરતા હય પ્યાર પયસા!—યાર.

[હસીના જાહિર હોતી હય.]

હસીના—અરે મિયાં! તુમ દિન રાત પયસેહી પયસે કિયે જાવગે, યા કુછ ખા ખિલા કે સવાબભી કમાવગે?

કાસિમ—તો કયા મયઁ નહીં ખાતા? તુઝે નહીં ખિલાતા?

બયત.

પાસ પયસે હાં તો રખ્નેકા હુનરભી ચાહિયે,
પયસેવાલોંકો હમેશા કર કસરભી ચાહિયે.

હસીના—જબ કિસ્મત પલટ જાતી હય, તો કર કસર કુછ કામ નહીં આતી હય. આદમીકો આજકી ફિક્ર રવા હય, કલકા ખુદા હય. કયા "નઝીરકા" કૌલ નહીં સુના હય?

મુસદ્દસાત.

જર જોર જોર કર જો પાસ અપને તૂ રખેગા,
યા છીન લેગા હાકિમ યા ચોર લે મરેગા.
તેરા વહી હય જો કુછ તૂ ખર્ચ કર ચુકેગા,
જબ વકત આ પુકારા તો કુછ ન બન પરેગા.
દિલકી ખુશીકી ખાતિર ચખ ડાલ માલ ધનકો,
ગર મર્દ હય તો હરગિઝ કૌરી ન રખ કફનકો.

કાસિમ—અબ જાવું સારે ધનકો તો લાવું ધન કહાંસે?
લુટ જાય સબ જરે ગુલતો હો ચમન કહાંસે?
ખા જાયેં મુફ્ત ખોરે તો ખાવું અન કહાંસે?
મર જાવું તો પહનકર જાવૂં કફન કહાંસે?
અયસી નજીર કરૂવી લગતી હય મેરે મનકો,
મયઁ બે નજીર સમઝૂંગા અપનેહી સુખનકો.

હુસીના—જિસ્સને રહે જર દિયા હય, ફિર વોહી ધનભિ દેગા,
માલો, મકાં, હવેલી, બાગો, ચમનભિ દેગા;
જીતે રહેંગે જબ તક ખાનેકો અનભિ દેગા,
મર જાયેંગે તો વોહી હમકો કફનભિ દેગા.
"દિલકી ખુશીકી ખાતિર અબ ડાલ માલ ધનકો,
ગર મર્દ હય તો હરગિજ કૌરી ન રખ કફનકો."

કાસિમ—કૌરીહિ દહરમેં હય આરામકી કસોટી,
કૌરીકો જો ન જોરે ઉસકી સમઝ હય ખોટી.
પાયેં જો ખાનેવાલે, ખા જાયેં બોટી બોટી,
લેકિન ન હો જો પલ્લે, તો દે ન સૂખિ રોટી.
"અયસી નજીર કરૂવી લગતી હય મેરે મનકો,
મયઁ બેનજીર સમઝૂંગા અપનેહી સુખનકો."

હુસીના—યહાંકા યહી મજા હય, ખાના વ યા ખિલાના,
ભૂકેકો દાલ, રોટી, નંગેકો કુછ ઓઢાના.
સબ ઇસ ઘરી ઉરા લે, જો તુઝકો હો ઉરાના,
ગાફિલ ફિર ઇસ ગલીમેં તુઝકો નહીં હય આના.
"દિલકી ખુશીકી ખાતિર અબ ડાલ માલ ધનકો,
ગર મર્દ હય તો હરગિજ કૌરી ન રખ કફનકો."

કાસિમ—અરે ફિર તુઝે કયા કમી હય? તેરે ઘરમેં તો જેવર કપરેકી તહ જમી હય.

હુસીના—અજી મેરા જી તો બરસોંસે તરસ રહા હય, જીમેં નઈ નઈ ચીજોંકા શૌક બસ રહા હય. [જલ્દી જલ્દી] કશમીરકે દુશાલે, હીરેકે મોહનમાલે, સોનેકે કરે, જમુર્રદકે છરે, કારચોબી શાલ, બનારસી રૂમાલ, ઢાકેકી મલમલ, વિલાયતી મખમલ, બરમાકી લુંગી ઔર—

ક઼ાસિમ—[જલ્દીસે બાત કાટકે] ઔર બંદર નચાનેકી પુંગી! અયઁ? [હઁસના] દુનિયા અગર અપની સારી નેઅમતેં આગે ધરેગી, તોભી ઔરતોંકી નીયત કભી ન ભરેગી.

હુસીના—અયસા ક્યા જવાહિરસે લાદ દિયા જો તઅને સુનાને લગે?

[ભીં ચઢ઼ાકે મુંહ ફેર લેતી હય.]

ક઼ાસિમ—અરી દીવાની! ખફ઼ા ક્યૂં હોતી હય? મયઁતો હઁસતા હૂં, તૂ રોતી હય? જા જરા યેક ગિલાસ પાની લા.

હુસીના—પાનીકા ભરા ગિલાસ બંદી ન ઉઠાયગી, શાયદ મેરી કલાઈ લચક જાયગી! નોકરસે કહો. [ઘમંડસે] વ્હો પાંવકા ઝાંજર લાનેકો કહાથા વ્હો કહાં હય?

ક઼ાસિમ—[બહાનેસે] વ્હો તો બહુત ભારી હય! કોઇ પાંચ તોલે તો ઉસકી મીનાકારી હય!

હુસીના—અરે પાંચ તો ક્યા, દસ હોં તો ક્યા દુશવારી હય?

ક઼ાસિમ—પાવ રતલ પાનીકા ગિલાસ ન ઉઠા, દસ રતલ ઝાંજર ક્યૂં કર ઉઠેગા?

હુસીના—ઝાંજરકા ક્યા કહના હય? વ્હો તો સિંગારકા ગહના હય.

ક઼ાસિમ—અચ્છા, દેખા જાયગા, કહીં ભારી સટ્ટા લગા તો આ જાયગા! [પુકારતા હય] સત્તાર?

સત્તાર—[અંદરસે] આયા હુજ઼ૂર. [સત્તાર તંબાકુ ખાતા મુંહ ચલાતા આતા હય.]

ક઼ાસિમ—[ખફ઼ા હોકર] ક્યૂંરે? મુંહ ક્યા ચલાતા હય? ક્યા કુછ ચુરાકે ખાતા હય?

સત્તાર—જી હાં. ભર પેટ ખાના નહીં પાતા હૂં, ઇસ લિયે ખાનેકા ગમ ખાતા હૂં.

હુસીના—ખાતા નહીં તો કયસે જીતા હય? કહાં થા? ક્યા કરતા થા?

સત્તાર—યેક ફકીરકો રોટીકા ટુકડ઼ા દેતા થા.

ક઼ાસિમ—ચોર નમક હરામ ક્યા તેરે બાપકા માલ થા?

સત્તાર—જનાબ! મયઁને અપને ખાનેમેંસે દિયા, આપકા ક્યા નુક઼સાન કિયા?

કાસિમ—અપના આના ફકીરોંકો ખિલાયગા, તો તૂ ખુદ કયા ખાયગા?

સત્તાર—સરકાર! લાજિમ હય બંદેકો, આધે પેટ ખાના, મગર ખુદાકી રાહ ભૂકોંકો જુરૂર ખિલાના.

કાસિમ—ખબરદાર! તેરી દેખાદેખી મેરી ઘરવાલી બિગરૂ જાયગી! શાયદ મેરીબી દેને દિલાનેકી આદત પર જાયગી.

સત્તાર—ગરીબ પરવર! જો ન દેગા, ન દિલાયગા, વોહ સાથ કયા લે જાયગા?

કાસિમ—ચુપ રહ! શોર ન મચા! [સામને દેખકર ર મુંહ બના કર] યેહ કૌન હજરત આ રહે હયેં?

સત્તાર—[દેખકર] આપકે ભાઈ સાહેબ તશરીફ લા રહે હયેં.

હસીના—[ચિડકર] કયસા ભાઈ? કયસી ભોજાઈ? બરસોંકે બઅદ આજ ભાઈકી યાદ આઈ!

કાસિમ—[ખુદસે] અરે! યેહ બલા કહાંસે આઈ? [સત્તારસે] સત્તાર! જા કહદે કે ઘરમેં નહીં હય સરકાર. [મુંહ ફેર લેતા હય.]

સત્તાર—સરકાર! ઉન્હોંને તો દેખ લિયા, અબ જૂઠ બોલતે શર્મ આતી હય. ખયર! આને દીજિયે, દો ચાર બાતેં કર લીજિયે. [જાતે જાતે ખુદસે] ભાઈકો દેખતેહી તપ આઈ! વાહરે દુનિયા! વાહરે સગાઈ! [સત્તાર જાતા હય, અલીબાબા પરેશાન હાલ આતા હય.]

અલીબાબા—આદાબ અર્જ હય ભાઈ જાન! [કાસિમ અલીબાબાસે બે રૂખ હોકર જવાબ દેતા હય.]

કાસિમ—આદાબ.

અલીબાબા—[હસીનાસે] બંદગી ભાભી.

હસીના—[નાક ચઢાકે ખુદસે] ટલ યહાંસે, જાભી! [દેખકર] આઈયે. [હસીના જાતી હય.]

અલીબાબા—ક્યૂં ભાઈ જાન! ખયરતો હય?

કાસિમ—[બે રૂખ હોકર] જી નહીં, કુછ બે ચયની હય.

[અલીબાબા દોનોંકો બે રૂખ દેખકર અફસોસ કરતા હય.]

અલીબાબા—[ખુદસે] અપના હોકર અયસા બેગાના! યા ખુદા! કિસી ભલે માનસ પર અયસા વક્ત ન લાના! [કાસિમકો] ભાઈ! હુકમ હો તો કુછ અર્જ કરું.

કાસિમ—[ટાલનેકો] મુઝે ઇસ વક્ત બાહર જાના હય.

[કાસિમ ચલતા હય, અલીબાબા રોકતા હય.]

અલીબાબા—ભાઇ! જરા લિલ્લાહ ઠહર જાઇયે.

કાસિમ—[બેજાર હોકર] તોબાહ! કયા હય, ફરમાઇયે.

અલીબાબા—[આજજીસે] આજ મેરે હાલ પર કુછ તરસ ખાઇયે!

કાસિમ—અજી સાફ સાફ કહિયે, પહેલિયાં ન બુઝાઇયે.

અલીબાબા—કુછ રૂપયકી જુરૂરત હય, લિલ્લાહ દીજિયે!

કાસિમ—કયા કોઈ દૂસરા નહીં? મારવાડીસે લીજિયે.

અલીબાબા—કોઈ દેતા નહીં! ફાકોંસે છુડાઇયે, રહમ ખાઇયે.

કાસિમ—મજદૂરી કરકે કુછ કમા ખાઇયે.

અલીબાબા—પયસેવાલેકા ભાઈ કિસીકે પાસ હાથ પસારે?

કાસિમ—તો કયા ભાઇકી કમાઈ પર ભાઈ હાથ મારે?

અલીબાબા—ભાઇકો ભાઇકી હાજત રવાઇ ફર્જ હય!

કાસિમ—કયા ભાઇ ભોજાઈકા મેરે પર કુછ કર્જ હય?

અલીબાબા—ખુદાને દિયા હય અપને યગાનેકે વાસ્તે!

કાસિમ—ખુદાને દિયા હય કયા લુટાનેકે વાસ્તે?

અલીબાબા—નહીં. મુહતાજોંકો દેકર હાજત ટાલનેકે વાસ્તે.

સોરઠ—જીલા.

કાસિમ—બાતેં રહે લાયાની છોરો, મનમાની ઘર જાની છોરો,
ઘર જાવો તુલાની છોરો, નાહકકી નાદાની છોરો;
ચલદો નાફરમાની છોરો, તકરારે દીવાની છોરો,

અલીબાબા—આદાતે હયવાની છોરો, હરકાતે શયતાની છોરો—બાતેં.
કયૂં હુકમેં યજદાની છોરો? કયૂં રાહે રહમાની છોરો?

કાસિમ—ટલ જાવો હયરાની છોરો, બકબક સરગરદાની છોરો—બાતેં.
ચાહે દમ સયલાની છોરો, ચાહે દાના પાની છોરો,

અલીબાબા—અબભી આનાકાની છોરો, રાની અપની બાની છોરો,
અપનોંસે બેગાની છોરો, કયૂં વસ્ફે ઇન્સાની છોરો?
કયૂં હુકમેં હક્કાની છોરો.

કાસિમ—બાતેં રહે લાયાની છોરો.

[અલીબાબા કાસિમપર ફિટકાર કરતા હય.]

અલીબાબા—ફિટકાર રિશ્તે નાતેપે! ફિટકાર ભાઈ પર!
ફિટકાર જગકી ચાલપે! લઅનત સગાઈ પર!

સિંધુરા.

કાસિમ—દૂર દૂર દૂર દૂર, વાહ નિરાલે, તૌર નિકાલે,
ચલ જા, ટલ જા, જલ જા, બલ જા—દૂર.
લે પ્યાલે મતવાલે, જા ભીક માંગ ખા લે,
અબભી ન મુંહ સંભાલે, તો કુચજભી ઉઠાલે,
જા વ્હાંસે રાસ્તા લે, કુછ ઔર ઢબ બના લે—દૂર.

અલીબાબા—અય બે દર્દ મગરૂર! શરાબે દૌલતકે નશેમેં ચૂર! આજ તુ માલ મસ્ત બનકર હવાય તકબ્બુરસે ફૂલા હય, રાહે વફા ઔર મુરવ્વતકો ભૂલા હય, મગર યાદ રખના, કે યેક દિન યહી ખુદ ગરજી તુઝે પામાલ કરેગી, યહી બે વફાઈ, બુરાઈ, બુરા હાલ કરેગી! હરામ હય વોહ દૌલત જો અપને યગાનોંકે ન કામ આયે, હરામ હય વોહ માલ જો બે રહમી ઔર બે વફાઈ સિખલાયે [હાથ આસમાનકી તરફ કરકે] ખુદાવંદા! મુઝે દાને દાનેકો તરસાના, દર દર ભટકાના, મગર આજસે નાસમઝ ભાઈકા દરવાજા કભી ન દિખાના!

કાસિમ—[ચિડકર] મુંહ સંભાલ! અગર એક હરફભી જબાન પર લાયગા, તો ખરાબી ઉઠાયગા!

અલીબાબા—ઓ કમ ફહમ! તૂ કયા મુઝ પર ખરાબી લાયગા? અગર બચાનેવાલા ખુદા હય, તો મારનેવાલા ખુદ મારા જાયગા! તેરી કયા મજાલ કે તૂ એક ઉંગલીભી ઉઠા સકે, યા બે ઉસકી મરજીકે હાથભી હિલા સકે!

કાસિમ—હૂં? અચ્છા દેખ મયૈં કયા દિખાતા હૂં! અભી ઠીક બનાતા હૂં! [પુકારતા હય] સત્તાર?

સત્તાર—[અંદરસે] આયા હુજૂર. [આતા હય] હુકમ સરકાર!

કાસિમ—યેહ સૌદાઈ હુવા હય, ઇસકો વ્હાંસે નિકાલ! ઇસ બલાકો સામનેસે ટાલ!

સત્તાર—દીવાના હય યા સૌદાઈ હય, મગર આપકા ભાઈ હય. મયૈં કયસે નિકાલૂં? કિસ તરહ ટાલૂં?

કાસિમ—મેરા હુકમ ન બજા લાયગા?

સત્તાર—બેહુદા હુકમ બંદા કભી ન બજાયગા.

ક઼ાસિમ—મેરી ના ફરમાંનીસે તેરા બુરા હોગા!

સત્તાર—ભાઈકા કયા ભલા હુવા, જો નોકરકા અચ્છા હોગા!

અલીબાબા—[સત્તારસે] ભાઈ! મયઁ ચલા. મેરે લિયે તુ અપની ખરાબી ન કર.

સત્તાર—[અલીબાબાસે] મયઁ હયવાન નહીં, ઇન્સાન હૂં, બંદા પરવર!

ક઼ાસિમ—ચલ દૂર હો, તુઝે રજા હય. [સત્તારકા બંદગી કરના.]

સત્તાર—બંદગી! મેરાભી ખુદા હય. [અલીબાબાસે] જનાબ! ન ધબરાઈયે! લીજિયે, મેરી કમાઈ અપને કામમેં લાઈયે.

[જેબમેં હાથ ડાલકે એક થયલી નિકાલકે દેતા હય, અલીબાબા સર ઝુકા લેતા હય, ઔર હિક઼ારતકી નજરસે ક઼ાસિમકો દેખતા હય, ક઼ાસિમ અજબમેં હોતા હય.]

અલીબાબા—આફરીન! સચ કહા હય, કે પરાયે કામ આતે હયઁ, મગર અપને પરાયે હો જાતે હયઁ. [થયલી વાપસ દે કર સત્તારસે] સત્તાર! મિહરબાની. મયઁ ફાક઼ા કરૂંગા, બાલ બચ્ચોંકે સાથ ભૂકા મરૂંગા; મગર તુઝ જયસે ગરીબ નોકરકી કમાઇ ખા કર અપના પેટ કભી ન ભરૂંગા! [ક઼ાસિમસે] ભાઇ! દેખા! યહે અદના નોકર કામ આયા, તૂ મેરા મા જાયા, મગર તૂને જરાભી ન તરસ ખાયા!

[હસીના છિપકર આતી હય.]

ક઼ાસિમ—[ચિડકે મુંહ બનાકે] હાંહાં! નહીં ખાયા! ચલો અપની રાહ લો, દફ્અ હો! [અલીબાબા ચિડકર ક઼ાસિમકો ઝિડકતા હય.]

પોર્ટુગીઝ્ તર્જ઼

અલીબાબા—અરે દેખ લિયા તુઝે રૂબરૂ, અપના હુવા ન તૂ—અરે.

અયસે વફ઼ા પે થૂ, ઇસ ઇલ્તેજા પે થૂ—અરે.

આયઁગે અબ કભૂ, ઓને ન આબરૂ—અરે.

[સત્તાર હાથ પકડ કર અલીબાબાકો લે જાતા હય, ક઼ાસિમ હયરાન હોતા હય, હસીના જાહિર હોકર મનાતી હય.]

ક઼ાસિમ—હૈં! કાઠકી તલવાર ઔર નામ શમશીરજંગ!

હસીના—અજી જાને દો, અયસે ટુકડ ગદાસે કયૂં બાતેં બઢાતે હો? નાહક઼ મુંહ લગાકે આબરૂ ગંવાતે હો!

કાસિમ—પર દેખતો સહી ! મિજાજ કયસા દિખાતા હય ! મેરા ચલતા તો અભી ઇસકો ચૌરંગ બનાતા, ઔર ના ફરમાન સત્તારકોભી ઉસી ચૌરાહે પર ચાર ટુકરે કરાતા !

હુસીના—લો જાનેભી દો ! ચલો, અંદર આવ, નાહક જીકો ન કુહરાવ. [હુસીના કાસિમકો ખીંચકે લે જાતી હય.]

બાબ પહલા—દિખાવ તીસરા.

જંગલ—પહારકા ગુફા.

[અલીબાબા લકરી કાટકર બોઝક કર ઘર લે જાતે બયઠતા હય, ઔર જમાનેકી નાહિન્જારીકી શિકાયત કરતા હય.]

ઇંગ્રેજી તર્જ.

અલીબાબા—અરે ઝૂઠી દુનિયા હાલ તેરા કયા ! કયસી તેરી ચાલ!—અરે.
કોઈ રોતા, કોઈ હઁસતા, કોઈ ખોતા માલ,
કોઈ અફસર, કોઈ નોકર, કોઈ બેપર બાલ;
ઈમાનીકો હયરાની હો, જિન્દાનીસા હાલ,
કિસમત ફૂટી, જુતી ટૂટી, રોટીકાભી કાલ;
જો જઅલ દગાસે માલ લિયા સો ઓઢે ફિરતા શાલ—અરે.
જિસકો કિસમત, ઉસકો દૌલત, બે જહમત વ્હો શાદ,
જિસકો મિહનત, ઉસકો દિક્કત, શિદ્દતસે બરબાદ;
જો હય બેકસ, વ્હો હય બેબસ, ઉસ પર દસ બેદાદ,
જિસકો હાસિલ, સરવત કામિલ, વ્હો કાતિલ જલ્લાદ,
જો બેજર, બેપર, નહીં મયસ્સર ઉસકો આટા દાલ—અરે.

[લકરી કુલ્હારી લિયે ફૂટે કપરોંમેં ગાનિમ આતા હય.]

અબયાત.

અય પિસર થા કહાં અબ તલક કૈંસા હુવા?
દેરકા સબબ તેરે આજ કયા ભલા હુવા?
ગાનિમ—કયા બતાવું અય પિદર, થા અજીબ શોરો શર,
કુર્જો ખ્વાહ દરપે આજ, કબસે થા અરા હુવા!
અલીબાબા—ઘરમેં બયઠના મુઝે, હો ગયા હય અબ મહાલ,
કયા કહું તબાહ હાલ કિસ કદર મેરા હુવા!
ગાનિમ—બાવાજાન! દેખિયે જૂતા ઔર લિબાસ યહે,
એક તો ફૂટા હુવા, દૂસરા સરા હુવા.
અલીબાબા—ગમ ન ખા તુ કામ કર, યાદ ઉસકા નામ કર,
ગાનિમ—મુઝકો ઔર એક ગમ હય મગર નયા હુવા!
હય સુજૈયન અપની જો, હાય! ઉસ બેચારીકો,
જોરા જો દિયાથા એક, વ્હોભી ચીથરા હુવા!
અલીબાબા—ફિક્ર ઉસકે જોરેકી, કયૂં તુઝે અબસ પરી?
ગાનિમ—મેરા ઉસકા જોરા તો ખૂબ હય મિલા હુવા.

[દૂરસે ચોરોંકી કૂચકે ગાનેકી આવાજ આતી હય, અલીબાબા વ ગાનિમ ઘબરાતે હયં.]

Little Buttercup.—Air.

અલીબાબા—યહે કિસકા હય ધરકા!
ગાનિમ—ન બૂઢા ન લરકા!
અલીબાબા—ફિર કયસા હય હુલ્લડકા જોર!
જો પત્તા હય ખરકા,
ગાનિમ—તો બંદા હય ભરકા!
અલીબાબા—યહે ડાકૂ હયઁ શાયદ કે ચોર!
ઝાર એક હય યહે બરકા,
ગાનિમ—બારીભી હય જરકા,
અલીબાબા—છિપ જાવો ઇસમેં ફિલફોર. [ફિર ચોરોંકી અવાજ આતી હય.]
ફિર ગુલ હય ધામરકા,
ગાનિમ—ફિર હોતા હય ધરકા,
ફિર બિજલીસા કરકા હય શોર—યહે.

[અલીબાબા ઔર ગાનિમ દરખ્ત પર છિપ જાતે હયઁ, ચોરોંકા કાફિલા આતા હય.]

The young recruit—Air.

સબ—પીલતન પીલતન જોર આજ઼મા,
હાં સરદારો હાં જરીર, હાં સરદારો હાં જરીર;
સફ઼ શિકન, સફ઼ શિકન, જોર આજ઼મા,
ખીંચો નંગી સબ તલવાર.—પીલતન.
કાટેં સરકશોંકે સર, મારે લૂટે માલો જ઼ર,
ઘેરે ઘેરે રહે ગુજ઼ર, જંગી શમશિરો ખંજર;
ખીંચે ખીંચે બે ખતર સબ સિપાહી હિમ્મતવર,
અહલે ફ઼ન અહલે ફ઼ન જોર આજ઼મા,
લાયે જ઼ર, આય ઘર, કરકે કાર.—પીલતન.

[સબ ચોર સફ઼ બાંધકે ખડે હો જાતે હયઁ
સરદાર દરવાજા ખુલનેકા અફ઼સૂં પઢતા હય.

The Troubadour—Air.

સરદાર—
જલ્દ ખુલ જા અય સમસમ, દૂર કર હૈરાની,
જલ્દ ખુલ જા સમસમ તૂ, માન કર ફ઼રમાન ! [દરવાજા ખુલતા હય
[સબસે] જાવ યારો સબ અંદર, રખ્ખો સબ સામાન,
હો હર આન, બે નુકસાન, અયશકા સામાન.—જલ્દ.

When I was a Student—Air.

શાબાશો શાબાશો શાબાશ ! શાબાશો શાબાશ શમઝ્વાર !
મિહનતસે હોતી હય અઝ્મત, હારો ન હિમ્મત જિન્હાર, જિન્હાર.
યહ દૌલત, બે જહમત જો લાયે, લે જાવો,
તહખાનેમેં ઇસકો પહોંચાવો, પહોંચાવો;
રખ રખકે અનામત જલ્દ આવો, જલ્દ આવો,
હય ધાવા પૂરબકા ફ઼િર કરના અય યાર—શાબાશો.

[સબ ચોર ગારમેં જાતે હયઁ, સરદાર મન્સુબ
બાંધતા હય.]

અબયાત.

જો ઉતરા હય યક તાજિરે જી વિક઼ાર,
બિલાશક નિહાયત હય વોહ માલદાર !

ઉસે લૂટનેકી કરૂં ફિક્ર અબ,
ઇસી દમ રવાના હોં વ્હાં સબકે સબ.
ઉસે મયઁને દેખા હય આતે હુવે,
જવાહિરકે સામાન લાતે હુવે.
વ્હેઁ સોનેકિ ચિરિયાં ફૂઁસે દામમેં,
તો મેરીભિ ચાંદી હય ઇસ કામમેં.

[સબ ચોર માલ રખકર બાહર આતે હયઁ, સરદાર અફ્સૂં પઢ઼કર દરવાજેકો બંદ કરતા હય.]

We 're a 'Noddin—Air.

અભિ બંદ હો જા સમસમ ઇસિ ઘરી, બંદ હો જા અભિ ઇસિ દમ,
કરેં જલ્દ જાકર, અબ ફિર કહિં કોઇ, પેચ દમ ખ઼મ નયે નયે હમ.
ચલેં જમ જમ કર, ચલેં થમ થમ કર, ફિરેં બાહમ હંસિ હંસિ ખુશિ ખુશિ ઘર,
મેરે હુકમસે અય સમસમ અભિ અભિ, બંદ હોજા ઇસિ ઘરિ દર—અભિ.

[દરવાજા બંદ હોતા હય, સરદાર સબસે કવાયદ લેતા હય.]

My own native land—Air.

સરદાર—ખૂબ દમ ઔર ખ઼મસે ઉઠાવો કદમ,
સબ—હયઁ બાહમ બર કદમ હોશિયાર.
સરદાર—હર બશર, બે ખ઼તર, સફ બ સફ હો બાહમ,
સબ—હુકમ પર રોઝો શબ ઉસ્તવાર.
સરદાર—લો લો લો—સર મારો ;—હો હો હો,—ઠીક યારો !
લો તેગ઼ે દુદમ, ખીંચો પયહમ, હો તેઝો સુબુક રફ્તાર—ખૂબ.

[સબ જાતે હયઁ, અલીબાબા ઔર ગ઼ાનિમ દરખ઼્તકે નીચે ઉતર આને હયઁ, ઔર ખુશ હોતે હયઁ.]

મુસદ્દસ.

અલીબાબા—

શુક્ર ! સદ શુક્ર ! મેરા ગુન્ચયે મક઼સૂદ ખિલા !
રંજકે બઅ્દ મુઝે ગ઼ાયબસે ય્હે ગંજ મિલા.

મર રહાથા મુઝે ખાલિકને દિયા આજ સિલા,
અબ ન તકદીરકા શિકવા ન હય કિસમતકા ગિલા,
ઇસ્મ સમસમકા બસ અબ પઢકે મયઁ અંદર જાવૂં.
માલ જો હાત લગે, લેકે ઉસે ઘર જાવૂં. [ઇસ્મ પઢતા હય.]

બયત.

ખોલ દે મેરા બંદે ગમ,
ખુલ જા જલ્દી અય સમસમ !

[દરવાજા ખુલતા હય, અલીબાબા અંદર
રખ્ખા હુવા માલ દેખતા હય.]

અબયાત.

મયઁ માલ બાંધતા હું ઇકકે સંભાલ કર,
દરવાજે પર નિગાહ તુ રખ દેખ ભાલ કર.

[અલીબાબા અંદર જાતા હય, ઔર ગારમેંસે માલ
લાતા હય, ગાનિમ ઉસે કપરોંમેં બાંધતા હય.]

અબયાત.

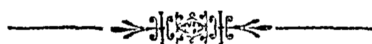
અલીબાબા—અજબ ગંજ હય ! તુર્ફા સામાન હય !
જવાહિરકિ ગોયા કે યેહ કાન હય !
ગાનિમ—ચલો જલ્દ, મુજતર મેરી જાન હય,
પિદર ! શાયદ ઇસ ઘરમેં ગયતાન હય.

[અલીબાબા દૂસરા માલ એક જેવરકે ડબ્બેકે સાથ
લાતા હય, ઔર જેવર દેખકર ખુશ હોતા હય.]

O my little darling—Air.

અલીબાબા—મારે હમને માલ યેહ, મારે કયસે માલ !
પેર કાટ કાટકે હો ગયે નિહાલ !
ગંજ લાયજાલ હય, હીરા મોતી લઅલ !
ચાંદિયોંકે થાલમેં કાશમીરી શાલ.
ચલિયે મેરે બેટે અબ માલકો સંભાલ !
આજ ખુલ ગયા બખ્ત અય નેક ફાલ !
કલ થે તંગ હાલ હમ, આજ માલા માલ !
કુદરતે કમાલને કી કયા કમાલ !—મારે.

બાબ પહલા—દિખાવ ચૌથા.

અલીબાબાકે મકાનકા અંદરૂની દિખાવ.

[મુજૈયન હાલતે મફલાસમેં ગ઼ાનિમકી જાં ફિદાઇ ઔર શિકસ્તા હાલી પર અફસોસ કરતી આતી હય.]

સિંધ—કાફી.

મુજૈયન—પહલે હોકર જરદાર, ન હો યા રબ પીછે નાચાર કોઇ!
દિન અયશમેં જિસકે ગુજરે હોં, વ્હો જાને કયા આજાર કોઈ.-પહલે.
ગ઼ાનિમ વ્હો પ્યારા ગ઼ાનિમ જો, ઉલફતમેં મેરે દીવાના હય,
સુખમેં દુખમેં ચાહા મુઝકો, અયસા હોગા કબ યાર કોઈ?—પહલે.
ભૂખા પ્યાસા વ્હો આયેગા, કયા ખાયેગા, કયા પાયેગા,
ઇસ ગ઼મને મારા હય અયસા, મારે જયસે તલવાર કોઈ.—પહલે.

[જરીના આકર મુજૈયનસે સૌદા લાનેકા હાલ પૂછતી હય.]

જરીના—અબતક તુ કુછ લાઈ નહીં?

મુજૈયન—કયા લાવું યક પાઈ નહીં..

જરીના—પયસે જો તેરે પાસ થે?

મુજૈયન—વ્હો તો મિયાં સબ લે ગયે.

જરીના—તુઝસે? ભલા કિસ વાસતે?

મુજૈયન—કપરે ધુલાનેકે લિયે, જુતી ટંકાનેકે લિયે.

[અલીબાબા ઔર ગ઼ાનિમ માલ લેકર ડરતે ડરતે આતે હયઁ.]

અલીબાબા—દેખ ગિરે ન કહીં!

ગ઼ાનિમ—નહીં, મગર બોઝ ભારી હય!

અલીબાબા—અયસે સો હોં તો બંદા નહીં આરી હય. [જરીના અજબ હોતી હય.]

જરીના—કયા સાગૂ હય યા દેવદાર?
અલીબાબા—દોલત બે શુમાર!
જરીના—કયા કોઈ બોતલ ચડ઼ાકે આયે?
ગાનિમ—અરે માલ ઉરાકે લાયે!

Hurrah for the life of a farmer—Air.

અલીબાબા }
ગાનિમ } —કયા મુફ્તસી હાલમેં માલ મિલા!
કયા હીરેકા હાર કયા લાલ મિલા!
લો આજસે ઉમ્રાઈ હાલ મિલા!
હમ 'લાયે હયઁ ગંજીના મારકર!

અલીબાબા—ઇસિ માલસે કોઠી લૂં ચાર નયે,
દો બારી, દો બંગલે, ગુલઝાર નયે;
મકાંન જમીન, ગુલામ હસીન,
મંગવાવૂં હાથીભી દો તીન.

ગાનિમ }
અલીબાબા } —હર દમ ઘર ભર, રહે શોરો શર,
કહિં જર જેવર, કહિં કરૌફર,
કહિં બંગલા ઘર, કહિં લુકમા તર,
કહિંપર ઝૂમર, કહિં સંગ મરમર,
રંગી જલસે ઉરે ઘર બાહર,
કહિં કોઠી નઈ બને ગંજાવર.
ઘોરે, જોરે, ગુલેતર સાગર,
કહિં હિરે મોતી લઅલ નીલે પથ્થર,
નોકર, નયે ઘર, નયે જાનવર—કયા.

[મુજૈયન વ જરીના ગઠરી ખોલકર દખતા હયઁ, ઔર હયરાન હોતી હયઁ.]

મુખમ્મસ.

જરીના—દિન ભરમેં મતા ઇત્ની કિસ તરહ કમા લાયે?
રસ્તેમેં પરી પાઈ ઇસ્કો, કે ઉઠા લાયે?
દમ દેકે ઉરા લાયે? યા ઘરસે ચુરા લાયે?
યા કરકે કિસી બેકસકા ખૂન દબા લાયે?
બોલો તો, કહાંસે તુમ યેહ માલ ભલા લાયે?

[અલીબાબા ગાનિમકો ઇશારા કરકર જરીના
વ મુજૈયનકો બહકાને ચાહતા હય.]

બયત.

અલીબાબા—કિયા ઇન્કાર ભાઈને તો ય્હે દૌલત ચુરા લાયે!
ગાનિમ—ખજાના એક ખુફિયા થા વહાંસે હમ ઉઠા લાયે!
[ચોરીકા માલ સમઝકર જરીના વ મુજૈયન
ઇન્કાર કરતી હયઁ.]

અબયાત.

જરીના—અગરચે નાદાર હયઁ, દુખી હયઁ, તબાહ હયઁ કર્ઝો અવામસે હમ,
મગર દિયાનતમેં આજતક કમ નહીં હુવે ખાસો આમસે હમ.
બનેંગે અબ ચોર? ચાર દિનકી હયાતમેં અયસે કામસે હમ?
કભી ભરેંગે ન અપને હાતોંકો અયસે માલે હરામસે હમ!
ગાનિમ—આ જાય હાથ જો કુછ ઉસમેં કલામ કયસા?
ફિક્રે હલાલ કયસા? જિક્રે હરામ કયસા?

મુસદ્દસ.

મુજૈયન—ખુદાકા ખૌફ જો કરે, વ્હો જાન દે હલાલ પર,
તુમ્હેં ન હો ખિયાલ ય્હે, તો હયફ ઉસ ખિયાલ પર!
ગુજારિયે હજાર શુક્ર સૂખિ રોટિ દાલ પર,
ન થૂકિયે હરામકે પુલાવ, શીરમાલ પર.
અલીબાબા—મિલે જો માલ મુફતમેં, ફિર ઉસમેં દેખ ભાલ કયા?
ગાનિમ—અબસ ઢકોસલે હયઁ સબ, હરામ કયા, હલાલ કયા?

મુખમ્મસ.

મુજૈયન—મિહનતકિ યેક કૌરિ જો દિન ભરમેં પાઇયે,
ઉસકો સમઝકે અશ્રફિ માથે ચડાઇયે.
ચોરી, ફરેબ, ખૂનકિ દૌલત ના ખાઇયે,
ખાના તો કયા કે હાથ ન ઉસકો લગાઇયે,
દુનિયાકે ફાયદેમેં ન ઉકબા ગઁવાઇયે.

અબયાત.

અલીબાબા—ન હાથ ઇસ માલસે ભરોગી, તો અયસી તંગીમેં ક્યા કરોગી?
જો દીન દુનિયાકા ડર કરોગી, તો કયા ભલા ભૂકસે મરોગી?

જરીના—બલાસે ભૂકે મરેંગે સાહિબ, બલાસે નંગે સફર કરેંગે,
જો સર પ ગુજરી ગુજાર લેંગે, કિસી તરહસે ગુજર કરેંગે.
ફકીર બનકર બસર કરેંગે, હકીર બનકર સહર કરેંગે,
હરામ ખાકે ખુદાકે આગે, મગર ન નીચી નજર કરેંગે.
[દોનોંકો આજમાકર શાબાશી દેકર અલીબાબા
હકીકત જાહિર કરતા હય.]

અલીબાબા—શાબાશ! તેરી ચાલ પ, સદ આફરીં તુઝે!
અય જાનેમન મલાલકા મૌકઅ નહીં તુઝે.
જો કુછ તેરે ખિલાફ યેહ મેરા બયાન થા,
મંજૂર ઉસ્સે હમકો તેરા ઇમ્તિહાન થા.
ચોરીકા મુર્તકિબ હું ન આમિલ હું અયબકા,
મુઝકો દિયા ખુદાને ખજાના યેહ ગયબકા.
[દોનો અજબ હોતી હયઁ.]

જરીના—કયા રાસ્ત યેહ ગુફતાર હય?
ગાનિમ—લારેબ બે તકરાર હય.
મુજૈયન—જબતો શુક્રાના સજાવાર હય!
જરીના—માલતો બેશુમાર હય!
અલીબાબા—તોલના દરકાર હય!
જરીના—યહાંતો તરાજૂકીભી માર હય!
મુજૈયન—કાસિમ મિયાંકે ઘર તો દો ચાર હયઁ!
અલીબાબા—કુછ મયઁ લાયા, કુછ તૂ લા.
ગાનિમ—[જરીનાસે] કાસિમ ચચાકે ઘરસે તરાજૂ લા.
જરીના—લો મયઁ ચલી.
અલીબાબા—મગર અપને ભેદકી ન ખોલના કલી. [જરીના જાતી હય.]
મુજૈયન—પ્યારે ગાનિમ! તૂ ઉદાસ ક્યૂં ખડા હય?
અલીબાબા—ઇસે કયા પડા હય?
મુજૈયન—હાં, રૂખી સૂખી રોટીભી નહીં તૈયાર.
અલીબાબા—[ખુદસે] લૌંડીકા યાર, સદા ખ્વાર,
કાટોંકા બિછોના, જૂતોંકી માર.
ગાનિમ—અરે અબ કયા કમી હય! અબતો હુઇ ઘરકી આબાદી!

અલીબાબા—ઔર યેક અમીરકી બેટીસે હો ગાનિમકી શાદી.

મુર્જૈયન—[ચીડકે] હો ન!-મુઝે ઇસ્સે કયા?

ગાનિમ--[કાનમેં] અરે બકને દે, તુઝે ઇસ્સે કયા?

મુર્જૈયન—હો દિલ રાજી:—

ગાનિમ—તો કયા કરેગા કાજી? [ગાનિમ મુર્જૈયનકો ગલે લગાને ચાહતા હય, મગર જરીનાકો આતી હુવી દેખકર અટક જાતા હય, જરીના તરાજૂ લાતી હય.]

બયત.

જરીના—લીજિયે જાકે જિઠાનીસે તરાજૂ લાઇ,
બાતકી તોલકે અયસી કે બરાબર આઈ.

અલીબાબા—કૂદો ફાંદો નાચો ગત. તઈ તઈ થત્તા, તઈ તઈ થત.
થઈ થઈ તત્તા, થઈ થઈ તત.

[સબ ખુશ હોકર પાગલકી તરહ નાચતે ગાતે હયઁ.]

પહાડી—જીલ્લા.

સબ—આજ હય ફિરા જમાના, ફિરી હય અપની શાન!—આજ.

અલીબાબા-દોલતસે અશરત, અશરતસે રાહત, જહમતસે છૂટી જાન.-આજ

ગાનિમ—ચયનસે અબ દિન રયન ગુજારૂં, બનકે ફિરૂં મસ્તાન.—આજ.

જરીના--સોનેકિ બાલી, પહનૂં મયઁ હાલી, જલ્દી છિદાવું કાન.—આજ.

મુર્જૈયન—મયઁભિ ખિલાવૂં, મયઁભિ પકાવૂં, નયે નયે પકવાન.—આજ.

મુખમ્મસ.

દીજિયે કુછ માલ અલગ ગાનિમ મિયાંકે વાસ્તે,

અલીબાબા—કયૂં? અલગ ઇન્કો જુરૂરત હય કહાંકે વાસ્તે?

ગાનિમ—કુછ ફકીરોંકે લિયે, કુછ નાતવાંકે વાસ્તે,
કુછ બગીચેકે લિયે, તો કુછ મકાંકે વાસ્તે.
ઇસ જહાંકે વાસ્તે, કુછ ઉસ જહાંકે વાસ્તે.

અલીબાબા—ચલો અંદર ઇસે ખોલો, પહલે જવાહિરાતકો તોલો;
ફિર જકાત દો સદકે દો, ખયરાત દો.

ઇંગ્રેજી—તર્જ.

સબ—ગમકી કમિ હુઇ અહાહાહા !
અલમકી ખારિ ગઈ, ખ્વારિ ગઈ, જારિ ગઇ,
અબ ખુર્રમી હુઇ અહાહાહા !
ખઝાના મિલા ભારિ હમેં મન ચાહા.
ખુલી કિસમત, મિલી દૌલત, મિટી આફત, હુઇ રાહત,
કરમ હમપર, બહુત બિહતર, ખુદાને કિયા હય અહાહાહા !—ગમકી.
ગુલે ખુશી ખિલા, ચમન હરા મિલા, ખિજાં હુઈ હવા, રહી બહાર છા,
ન અબ કોઇ અલમ, ન અબ કોઇ સિતમ, બને અમીર હમ,
ગુલછર્રે ઉડે આઠો દમ અહાહાહા !—ગમકી.
[સબ ગઠરી ઉઠાકર અંદર જાતે હયઁ.]

બાબ પહલા—દિખાવ પાંચવાં.

કાસિમકા ઘર.

[કાસિમ પયસેકી બડાઇ કરતા આતા હય.]

Ting a ling Ting Tay—Air.

કાસિમ—હો રૂસતમસેભી જો ચવગૂની, હિમ્મત બિસયાર, તાકત બિસયાર,
અફલાતૂંસેભી હો સવગૂની, દાનાઇ યા હિકમત બિસયાર;
ગર હાસિલ હો જમસેભી દૂની, ઇજ્જત બિસયાર, હુરમત બિસયાર,
બે પયસેકે સારી અફજૂની, હય બેશક બે મૌકુઅ બેકાર!
હર વક્ત હય તબ રૌનકદાર, જબ જેબમેં પૈસે હોં ચાર.
[હસીના આકર સુનતી હય.]

Chorus.

રહે ઘરમેં હરદમ ઝનનન, જબ પયસોંકી ઝનકાર,
જબ છનકે છનછન છનનન, સીમો જરકી બૌછાર ;
દોનો હાતોંમેં ખનનન, સિક્કે હોં ચિહરેદાર,
ઝન ઝનનનનન, છન છનનનનન, ખન ખનનનનન અય વાર-હો.

[હસીના જાહિર હોતી હય.]

બયત.

હસીના—જબ દેખો તબ પયસા ! પયસા !
જલે નિગોરા અયસા પયસા !

અરે તુમ પયસાહી પયસા કરોગે, યા કિસીકી ચરતી પરતી પરભી કુછ કાન ધરોગે ?

કાસિમ—ક્યૂં ? કયા કુછ પાયા યા ગઁવાયા ? ચરતી પરતીકા ખિયાલ કયસે આયા ?

હસીના—તુમ્હેં તો બસ ફકત કમાના ઔર જોરના જમાના આતા હય ! મગર અલીબાબા કહીંસે માલ માર લાયા હય, અબ દેખના, વ્હો કયસે ખાતા ઔર ખિલાતા હય ?

કાસિમ—અલીબાબા માલ માર લાયા ? વાહ ! સબ ઝૂટે મર ગયે, તુઝે બુખારભી ન આયા ?

હસીના—અજી મુઝે તો સુન્તેહી તપ ચઢ આઈ ! અભી તુમ્હારી ભૌજાઈ, અકરતી તરાજૂ માંગને આઈ, ઔર કહને લગી કે "અશ્રફી તોલની હય !" [કાસિમ અજબ હોતા હય.]

કાસિમ—અશ્રફી ! કયા બકતી હય ! કયા કુછ ભંગ પી હય ?

[હઁસતા હય.]

હસીના—સુનો તો સહી ! મયઁને પૂછા, "અશ્રફી તોલની હય, તો કયા તુમને આજકલ સરૉફી કી હય ?"

કાસિમ—તબ ?

હસીના—તબ નાક ભોં ચઢાકે મુંહ બનાકે બોલી, "ખુદાકે ફજલસે અબ ન સરૉફીકી દરકાર, ન રોજગારસે સરોકાર. મૌલાકા દિયા બયઠકે ખાયઁગે, ઔર મૌજ ઉરાયઁગે."

કાસિમ—[ઝિડકકે] અરી તુ મુનાફર! બોલી! કુછ અક્લકી તરાજૂમેંભી બાતોંકો તોલા કર! કલ તકતો અલીબાબા ચને ચાબા, આજ ખઝાના કહાંસે દાબા?

હુસીના—સાબિત કરદૂં તો?

કાસિમ—વોહ ક્યા?

હુસીના—લો સુનો. વોહ:—

મુસદ્દસ.

યેક તરાજૂ જો માંગને આઈ,
મયંને ઉસ વક્ત કી યેહ દાનાઈ;
ગોંદ પલ્લેમેં ઉસકે ચિપકાઈ,
દેખને વોહ ન પાઇ ભૌજાઈ.
જબ તરાજૂ વોહ ફિરકે આઈ હય,
અશ્રફી ઉસમેં લિપટિ પાઈ હય!

[હુસીના અશ્રફી દિખાતી હય, કાસિમ અજબમેં હોતા હય.]

કાસિમ—હેં! સચ? ખરી હય યા ખોટી? [લેકર દેખતા હય.]

હુસીના—ખરી કસોટી!

બયત.

કાસિમ—ઉસને ઇતના બડા ખઝાના કહાં યકાયક પાયા હય!
યાતો ઉસકો મિલા દફીના, યા ચોરી કર લાયા હય!

હુસીના—વોહ લટકતી મટકતી આઈ, અયસે ફિકરે જબાન પર લાઈ, ઇસમેં જુરૂર કોઈ બાત હય! તુમ કિસી બહાને જાવ, જરા દેખતો આવ.

કાસિમ—મયઁ અભી જાતા હૂં, કિસી તરકીબસે બાતકા પતા લગાતા હૂં!

હુસીના—જાઇયે, મગર જલ્દ આઇયે.

[કાસિમ અલીબાબાકે માલદાર હોનેકે ખિયાલમેં અજબમેં હોતા હય, હુસીના હસદસે છાતી પીટતી હય.]

દેસ—ઝીલા.

ક઼ાસિમ—ખ઼જતના કહાં આજ હાથ ઉસકે આયા!
ખ઼જતના કહાંરો આહાના!

હુસીના—[છાતી પીટકે] હાય! હાય!

ક઼ાસિમ—હાય ઉસકે આયા.———ખ઼જતના.
જાકર ચમકાનું, હિસ્સા બટવાનું, તણતો ક્લ પાવું, મયૈં જાના,

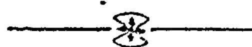
હુસીના—[છાતી પીટકે] હાય! હાય!

ક઼ાસિમ—હાય ઉસકે આગા!———ખ઼જતના.
[હુસીના મરગેં જાતી હય, ક઼ાસિમ અલીબાબાકે
ઘરકો રવાના હોતા હય.]

બાબ પહલા તમામ હુવા.

બાબ દૂસરા—દિખાવ પહલા.

અલીબાબાકા મકાન.

[અમીરાના પોશાકમેં અલીબાબા, ગાનિમ, મઅ્મે કઈ દોસ્તોંકે બયઠે નજર આતે હયઁ, મેજ પર શરાબકા શીશા મેવે વ જામ રખ્ખે હયઁ, ગાયનેં નાચતી ઔર ગાતી હયઁ.]

પીલુ મુલતાની—ઠુંમરી.

રામિશગર—શાદ શાદ માન તૂ, આન બાન શાનમેં,
'તન મનસે, અન ધનસે, હર જનમેં, જહાંનમેં;
માન આનદાનમેં—શાદ.
જલાલમેં, જમાલમેં, કમાલમેં કહીં,
ન દિગર બશર, ઇધર ઉધર, સાનિ મિલે તેરા,
ગુલશનમેં, રન બનમેં, મધુ બનમેં, મકાનમેં—આન.

અલીબાબા—શાબાશ! કયા ગાના હય! કયા રિઝાના હય! કયા ઘુંગરૂકી આવાજ! કયા નાઝો અંદાજ! આફરીન! આજકી ખુશીમેં સબકો એકએક કંઠી દી જાયગી, અબ જાવ, કુછ ખાવો પીયો, મુઝૈયન ખિલાયગી. [સબ હાથ જોરૂકર જાતી હયઁ, આપસમેં શરાબકી તઅ્રીફ હોતી હય].

મુખમ્મસ.

૧ દોસ્ત—ઇસ બાદયે ગુલરંગકિ કયા જલ્વહગરી હય!
શીશેમેં મયે સુર્ખ નહીં, લાલ પરી હય!
૨ દોસ્ત—મઅ્મૂર 'મસર્રતસે લતાફતસે ભરી હય!
૩ દોસ્ત—યક જામમેં ખોતી દિલે મહ્ઝૂંકિ હરી હય!
૪ દોસ્ત—ઠંડક હય કલેજેમેં તો આખોંમેં તરી હય!
સબ દોસ્ત—અલીબાબાકા બોલ બાલા! દુશમનોંકા મુંહ કાલા!

[કુલ હાજરીને મજલિસ અલીબાબાકી
સલામતી ચાહતે હયઁ].

If the heart of a man—Air.

સબ—તેરી હસ્તીમેં અશરતે આમ રહે,
તુઝે જલવયે શાદીસે કામ રહે;
કરે નામવર યાદગાર દામમેં, નામમેં,
અયશકા ‧ કુબ્જેમેં જામ રહે.
બે ખતર હર સહર શામ મુદામ,
અખ્તરે નેક અસર રામ મુદામ;
હો બસર ઉમ્રભર અયશ આરામમેં,
હરદમ શાદીકા હઁગામ રહે.

[સિવાય ગાનિમકે સબ જામ નોશ કરતે હયઁ.]

૧ દોસ્ત—જબ ઇસ દુનિયાસે જાયઁગે તો ઇસિકો પાકે જાયઁગે,
ઇસી પાનીસે જાકર, આગ દોઝખકી બુઝાયેંગે!

[ગાનિમ શરાબકી તરફ નફરત દિખાતા હય.]

અબયાત.

ગાનિમ—જો જહાંમેં શરાબ ખ્વાર હુવા,
વ્હો બિલાશક ખરાબ ખ્વાર હુવા.
જિસને ઇસ ચીજકો હરામ કિયા,
ઉસને વલ્લાહ ખૂબ કામ કિયા.

૨ દોસ્ત—નોશ જિસને નહીં શરાબ કિયા,
ઉસને અપના જનમ ખરાબ કિયા.

[ગાનિમ દોસ્તોંકી દલીલકો રદ કરતા હય.]

મુખમ્મસ.

ગાનિમ—દિલમેં કભી ધરકન કભિ સુસ્તી હય જિગરમેં,
લરઝા કભિ હાતોંમેં, તો દોરાન હય સરમેં.
મોરીમેં કભી ધર, કભિ મસકન હય ગટરમેં,
લકવા કભિ તનમેં હય, કભિ દર્દ કમરમેં;
ક્યા ફાયદા હય ઇસ મયે બેહૂદા અસરમેં?

બયત.

અલીબાબા—સમઝે હસે શરાબ તો શર હય, બજા હય યેહે,
દારૂ સમઝકે ઇસકો પીયો, તો દવા હય યેહે!

[અલીબાબા જામ પીતા હય, નૌકર આકર
અર્ઝ કરતા હય.]

નોકર—હુઝૂર ! આપકે ભાઈ સાહેબ તશરીફ લાતે હયઁ.

અલીબાબા—[અજબમેં હોકર] ભાઈ ક઼ાસિમ આતે હયઁ?

નોકર—હાં સાહેબ.

અલીબાબા—અછ્છા આને દો. [નૌકર જાતા હય] અફસોસ! ક્યા દુનિયા હય! જબ ભાઈકે માલદાર હોનેકા હાલ પાયા તો ખબર લેને આયા!

અબયાત.

૧. દોસ્ત—જબ વફ઼ા પર જફ઼ા કરે કોઈ,
ક્યું ફ઼િર ઉસ્સે વફ઼ા કરે કોઈ?

ગ઼ાનિમ—ભૂલ જા ગર બુરા કરે કોઈ,
યાદ રખ જો ભલા કરે કોઈ.

અલીબાબા—આપ જરા મેહરબાની ફ઼રમાકે અંદર જાઈયે, મયઁ ઉસ્સે દો બાતેં કર લૂં, ફ઼િર તશરીફ઼ લાઈયે.

[સબ અંદર જાતે હયઁ, ક઼ાસિમ આતા હય,
અલીબાબા ઉસે દેખકર દાંત પીસ્તા હય.]

અબયાત.

ક઼ાસિમ—અય બિરાદર બંદગી! અય ક઼િબલયે બરતર સલામ;

અલીબાબા—બંદગી હય. [ખુદસે] આજતો કરતે હયઁ ઝુક ઝુકકર સલામ!
ભાઈજી ફ઼રમાઈયે, કિસ તૌરસે આના હુવા?
શુક્ર હય કે આપકા તસદીઅ ફ઼રમાના હુવા.

ક઼ાસિમ—અજી યેહ તો અપના ઘર હય, અપના ખૂનભી કુછ દિગર હય?

અલીબાબા—મેહરબાની. અજી મયઁતો વહી નાચાર નાબકાર હું, આપકી બરાબરીકા કબ સઝાવાર હૂં?

કાસિમ—આપનો ઉસ રોજ નાહક બુરા માન ગયે, જરા હંસી કી તો સચ જાન ગયે.

અલીબાબા—હંસી? આપને તો મુઝે દેખતેહી નાક ભોં ચઢાયા.

કાસિમ—મુઝે ગુસ્સા યૂં આયા, કે તુમ ગયરકી તરહ માંગને લગે! માંગના પૂછના ક્યા થા! સબ કુછ તુમ્હારાહી થા. ખયર! જો હુવા સો હુવા. મગર,—[શરાબકા શીશા દેખકર] યેહ ક્યા? શરાબ ઔર જામ હય! ક્યા કુછ ખુશીકા મુકામ હય?

અબયાત.

અલીબાબા—અલ્લાહકા કરમ હય, દુઆ હય જનાબકી,
ખૂને જિગરસે આ ગઈ નૌબત શરાબકી.
અલ્લાહને દિલાઈ તો દિલકા ચટક ગયા,
કાસિમ—અલ્લાહ ક્યા યહાં કોઈ ગઠરી પટક ગયા?
અયસીહિ બાતોં પર તો મુઝે ગુસ્સા આતા હય!
ભાઈ કે આગે ભાઈભિ બાતેં બનાતા હય?

બયત.

અલીબાબા—જબ કહીં હમકો આસરા ન મિલા,
ગયબસે યક બ યક ખજાના મિલા.
કાસિમ—અબસ બાતોંમેં બહલાતે હો હમકો, ઇસ્સે હાસિલ ક્યા!
બહલ જાયેગા લડકોંકી તરહ મેરા કહીં દિલ ક્યા?

અલીબાબા—[પુકારતા] કોઈ હય?

નૌકર—[અંદરસે] હાજિર હુજૂર! [આતા હય.]

અલીબાબા—મેજકો અંદર લે જાવો, મેહમાનોંસે કહો, મયેં અભી આતા હૂં, તુમ ખાવ પીયો, મજે ઉડાવો.

નૌકર—હુકમ સરકાર. [નૌકર મેજ કુરસી વગયરા ઉઠાલે જાતા હય.]

ચોબોલા.

અલીબાબા—અય ભાઈ ઇસ ભેદકા છોડો દિલસે ધ્યાન,
ઇસકા હય અંજામ બદ, ઇસમેં હય નુકસાન.
થૂકો અયસે માલ પર, જિસ્સે જાયે જાન,
"અયસા સોના ફૂટ પડે, જિસ્સે ટૂટે કાન."

[અલીબાબાકે ડરાનેસે કાસિમ ધમકાતા હય.]

Janismoka—Air.

કાસિમ—ઇજ્જત દોગે, જિલ્લત લોગે, સાફ અગર ન તુમ કહોગે,
લાવૂં ખુદ મયઁ જાકે હાકિમ, તબતો જાનો મુઝકો કાસિમ ;
નાહક હોગે સાહિબ મુલજિમ———ઇજ્જત.
યાદ રખના, હોગે રૂસ્વા, પરદા હમસે ગર કરોગે,
અયસી ગયરત હો જો લાજિમ, દુશમનીકા હૂં મયઁ આજિમ;
વર્ના જાનો મુઝકો ખાદિમ———ઇજ્જત.

[કાસિમ ગુસ્સેમેં હાથ મલકર બેરૂખ હોતા હય, અલીબાબા ઘબરાકર ભેદ જાહિર કરના ચાહતા હય.]

અબયાત.

અલીબાબા-[ખુદસે] શરીક ઇસકો અગર કરતા નહીં મયઁ અપની દૌલતમેં,
તો અપની જાનકા ખતરા નજર આતા હય હુજ્જતમેં.
[કાસિમકો] કૌલ દો મુઝકો, કસમ ખાકે પહે ઇકરાર કરો,
કે કિસી પર ન તુમ ઇસ ભેદકા ઇજહાર કરો.
કાસિમ—કસમ અલ્લાહકી ખાતા હૂં, ન તકરાર કરો,
ભેદ પોશીદા મયઁ રખખૂંગા તુમ ઇજહાર કરો.
અલીબાબા—હય અગર તુમકો સુનેકા અરમાન,
તો મયઁ કરતા હૂં હાલ તુમસે બયાન.
જાતાથા કાટને જો મયઁ લકરી,
ગાર જંગલમેં એક દેખ પરી.
મિલા ઉસ ગારમેં દફીના મુઝે,
જરકા હાત આ ગયા કફીના મુઝે.
લાદકર ઉસકો અપને ઘર લાયા,
મેરી ખાલિક મુરાદ બર લાયા.
કાસિમ—બતાવો રાહ ઉસકી, તુમ વહાંતક કયસે જાતે હો ?
નહીં તો યાદ રખખો આજહી આફતમેં આતે હો!
અલીબાબા—રહે જિદસે તુમારે બહોત હમતો હારે,
સુનો ખયર અહવાલ જરકા હમારે.

યહાંસે કોઈ કોસ દો તીન આગે,
પહાડ એક જંગલકે હય જો કિનારે;
ઉસી દામને કોહમેં યેક દર હય,
બનાયા હય મસકન વ્હો, ચોરોંને સારે.
છિપા યક દર હય ઉસી ઘરકે બાહિર,
વ્હોં યક ઇસ્મસે આપ ખુલતા હય બારે.
ખજાના ઉસીમેં હય ચોરોંકા ભારી,
જહાંસે કે લે માલ હમનેભી સારે.

કાસિમ—ઔર વ્હો ઇસ્મ કૌનસા હય વ્હોભી તો બતાવ!

અલીબાબા—ભાઈ! મયઁતો કહતા હૂં કે અબભી તુમ બાજ આવ!

કાસિમ—ફિર વહી બાત? બોલો, દેર ન લગાવ!

અલીબાબા—ભાઇ! પચતાવગે! માનો!

કાસિમ—અબ બિગડૂંગા! તુમ જાનો!

અલીબાબા—[હારકર] મરજી તુમારી. વ્હો ઇસ્મ [આહિસ્તા] હય "સમસમ"!

કાસિમ—કયા કહા? સુમસામ? અરે વાહ! સચ હય યા સૂખા દમ!

અલીબાબા—સુમસાગ નહીં! [આહિસ્તા] "સમસમ." સચ કહતા હૂં, ખુદાકી કસમ!

કાસિમ—"સમસમ?" બહુત ખૂબ. અગર ખુલે "સમસમ," તો નસીબ ચમકે ચમચમ. બંદગી. મયઁ જાતા હૂં, આપકી ઇનાયતસે માલો જર લાતા હૂં.

અલીબાબા—બિસમિલ્લાહ! ખુદા હાફિજ.

[કાસિમ જાતા હય, અલીબાબા કાસિમકે હવસ
હસદ પર અફસોસ કરતા હય.]

મલહાર—ઠુંમરી.

દિલમેં હવસ જબ આવત હય,
આવત હય, પચતાવત હય.—દિલમેં.
ઝાલચકી કયા છાઈ બદકિયા,
પુજ પરૂત નાહીં શાંત ડગરિયા,
કરકે હસદ પચતાવત હય.—દિલમેં.

[અલીબાબા અફસોસ કરતા જાતા હય.]

બાબ દૂસરા—દિખાવ દૂસરા.

ગુફા—અંદરકા દિખાવ.

—꧁꧂—

[કાસિમ ગારસે અસબાબ નિકાલકર બાંધતા હય.

બયત.

કાસિમ—વાહવા ! ક્યા માલ આસાનીસે બન્દા પા ગયા,
શુક્ર હય ઇતના ખજાના મુફતમેં હાથ આ ગયા !
[માલ બાંધકર અંદર જા દરકો ખુલને કહતા હય.]

અબયાત.

[અંદરસે] અય સુમસુમ તુ ખુલ જા ! [ઠહરકે] અય સુમસુમ તુ ખુલ !
[ન ખુલનેસે ઠહરકર હયરતમેં આતા હય.]
અરે ક્યૂં નહીં ખુલતા ! [ઠહરકે] શુમસુમ તુ ખુલ !
[ન ખુલનેસે ઘબરાકર બાહિર આતા હય.]

ગયા ભૂલ વ્હો ઇસ્મ મયઁ યા ખુદા !
સુવા મયઁ ખુદાયા ! બચા ! તૂ બચા !
[ચોરોંકી કૂચકી આવાજ આતી હય, કાસિમ હયબત ખાતા હય.]

British granadier's March—Air.

સબ ચોર—હો બકેં દમ ઇસ જાસે રમ, શાદો ખુરેમ ઇસી આન
તેગો ખંજર શમશીરો સીપર, લે લશકરકા સામાન;
લો જાન ચલકર તાજિરકી, પૂરી હો તબ ખ્વાહિશ અપની,
હો તબ મતલબકા ઢબ, ફિર સબ લો જબ તાજિરકી જાન.
[કાસિમ ઇધર ઉધર બચનેકી રાહ ઢૂંઢ ઘબરાતા હય.]

મુખમ્મસ.

ક઼ાસિમ—ર્હે ચોરોંકિ આમદકિ આઈ સદા,
ગઈ જાન મેરી, જો પકરા ગયા!
નહીં દરબિ ખુલતા કરૂં હાય કયા!
છિપૂં શારકે એક કોનેમેં જા,
ખુદાયા! બચા તૂ, મુવા! મયઁ મુવા!

[ક઼ાસિમ ડરકર થયલા છોરૂકર એક કોનેમેં છિપ જાતા હય, દરવાજેકે બાહિરસે ચોરોંકે સરદારકી આવાજ઼ આતી હય.]

સરદાર—[અંદરસે] "સમસમ" ખુલ! બે તઅમ્મુલ.

[દરવાજેકે ખુલનેસે સબ ચોર અંદર દાખ઼િલ હોતે હયઁ.]

Madame Angot—Air.

સબ ચોર—આયે લેકર લઅલો ગોહર અપને લશ્કરકે સબ શેર,
જંગી સંગી હમ યક રંગી ખીંચે સબ નંગી શમશેર.
ટૂટે જિસ પર છૂટે, તો ઉસકો લાયે ઘેર,
મારે કૂટે લૂટે યક પલમેં કરકે જે઼ર.

[સરદારકી નજ઼ર થયલે પર પરતી હય.]

સરદાર—થયલા યાંહાં આયા કયૂંકર! ર્હે કયસા અંધેર!

[એયાર ઇધર ઉધર તલાશ કર ક઼ાસિમકો દેખ લેતા હય.]

એયાર—કોઈ હય વ્હો ચિપકા દેખો,

[એયાર ધસકર ક઼ાસિમકો ખીંચકર જ઼મીન પર પટકતા હય, સબ ઉસકો ઘેર લેતે હયઁ]

સરદાર—મારો ઉસકો,
સબ—કયા હય દેર! [સરદાર તલવાર તાકકર ક઼ાસિમકો સ૰ કરતા હ

સરદાર—તુ કૌન હય બદ ખ઼િસાલ?
ક઼ાસિમ—નાચાર! કંગાલ!
સરદાર—તેરા નામ?

કાસિમ—નાકામ.

સરદાર—પેશા ?

કાસિમ—અંદેશા.

સરદાર—મકાં ?

કાસિમ—બેનિશાં.

સરદાર—યહાં ક્યૂં આયા ?

કાસિમ—નસીબ લાયા.

સરદાર—નસીબ તુઝે જીતા ગોરમેં લાયા, બસ અબ તેરે મરનેકા વક્ત આયા.

Gavotte De Vestris—Air.

કાસિમ—રહમ અબ હાલ પે મેરે કરકે બખ્શો સરવર,
જોરૂકર હાથકો રગડૂં અપની નાક.

સરદાર—કૌન હય બોલ, તુ આને પાયા ઇસ જા ક્યૂંકર ?
કૌન હય તૂ, અરે મૂજી બો બેબાક.

સબ ચોર—ચોર હય તૂ ચાલાક, ચોર હય તૂ બેબાક, મૌતકી
હો ખોરાક;

સરદાર—આજ મૂજી સફ્ફાક, હોગા તેરા સીના બેશક તાર તાર ચાક.

કાસિમ—નેક ઇન્સાન હું આયા યહાં મયઁ આજિજ હોકર,
છોડ઼ દો આપ, મુઝે બખ્શો મયઁ હૂં ખાક.
બખ્શ દો જાન, તુમ સાયા રખ્ખો મેરે સરપર,
બાર બાર અર્જ કરતા હૂં મયઁ ગમનાક.

સબ ચોર—ચોર હય તુ ચાલાક, ગોરમેં હોજા ખાક, મૌતકી હો ખોરાક,

સરદાર—આજ મૂજી સફ્ફાક ! હોગા તેરા સીના બેશક તાર તાર ચાક.

કાસિમ—નાચાર ! મગર તોબા પશેમાનીકે લિયે રજા દો !

સરદાર—ખયર ! તોબા કર, પશેમાન હો.

[સબ ચોર એક તરફ હો જાતે હયઁ, કાસિમ દોજાનૂં હોકર હાથ જોડ઼કે પશેમાની કરતા હય.]

Whisper and I shall hear—Air.

કાસિમ—અય મેરે દાવર દાદાર, મયઁ જાલિમો રૂ સિયાહ,
આતા હૂં તેરી બારગાહ, સરપર લિયે ગુનાહ.
હય મૌજે ગુનાહકી જોશસે કિસ્તી મેરી તબાહ.
ઇસ બહરે ગુનાહકિ મેરે અબ, કોઈ નહીં હય થાહ.
સત્તાર હય તૂ ગફ્ફાર, માલિક હય તૂ મુખ્તાર,
દોજખકી આગસે આજ દે તૂ મુઝે પનાહ.
તૂ બખ્શ દે શાહોંકે શાહ, બખશિશાક અબ હય ચાહ,
તોબા હય મેરી તોબાહ! તોબાસે બખ્શ ગુનાહ.
[કાસિમ દોનો હાથ જમીન પર ટેકકર તોબા કરતા હય.]

સબ ચોર—મક્કાર હય તૂ અૈયાર, મુજરિમો પુર ગુનાહ,
અપની હવસસે આપ, હોતા હય ખુદ તબાહ.
યા શાહે કજ કુલાહ, બેનવા સિયાહ,
હદ્દસે બડે જો આદમી, ઉસકી યહી હય રાહ.
[સબ ચોર કાસિમકો ભાલોંકી નોકસે માર ડાલતે હયઁ.]

બાબ દૂસરા—દિખાવ તીસરા.

અલીબાબાકા મકાન.

[અલીબાબા, ગાનિમ, અૌર જરીના આતે હયઁ.]

જોહન પુરી—હુંમરી.

સબ—જલવા ઉસ બારીકા, જો પ્યારા, સરજનહારા, હય ન્યારા,
અૌર સબકે દમકા, કુલ આલમકા;
દાવર દિલબર દાદારા——જલવા.
વ્હો નેક નજર જિસ આન કરે, હર મુશકિલકો આસાન કરે,
સબ સૂરજ તારા, ધરતી ધારા, જિસ્સે કાયમ હય સારા—અૌર સબકે દમકા.
[મુજેયન આકર અર્જ કરતી હય.]

મુજૈયન—અય આકા! આપકી ભાવજ તશરીફ લાતી હયઁ.

અલીબાબા—[ચોંકકે] અયઁ! ખયરતો હય? અયસે બેવકત ક્યૂં આતી હયઁ? આને દો.

મુજૈયન—હુકમ હુજૂર. [મુંજૈયન જાકર હસીનાકો લાતી હય, હસીના ઉદાસ આતી હય.]

હસીના—ક્યૂંજી? મિયાં કહાં હય?

અલીબાબા—ક્યા ઘર નહીં આયે?

હસીના—કલસે ઉનકા પતા નહીં!

અલીબાબા—[ચોંકતા હય] ખુદા ખયર કરે!

હસીના—તુમહીંને તો કુછ સિખા પઢાકે ભેજા!

અલીબાબા—મયઁને ન જાનેકો કહા તો ન માના, મુઝે ઝૂટા જાના! અબ મેરી ક્યા તકસીર?

હસીના—બસજી બસ, રહને દો! બાતેં ન બનાવો! યેહ તુમ્હારાહી સારા ફસાદ હય.

જરીના—ઇસ ફસાદસે હમેં ક્યા મુફાદ હય?

હસીના—ઇસ વાસ્તે, કે વ્હો મર જાય તો ઉસકા વિર્સા મિલ જાય! [દામન આંખમેં દાબકર રોતી હય.]

અલીબાબા—તોબાહ! બાબી કિસ મરદૂદકા અયસા ખિયાલ હો!
અયસા ધ્યાન વ્હો કરે, જો શયતાં ખિસાલ હો.

હસીના—અબ ઉસકા પતા લગાવગે, યા બાતેં બનાવગે?
[હસીના રોતી હય, અલીબાબા દિલાસા દેતા હય.]

અબયાત.

અલીબાબા—મયઁ ખુદ અભી તલાશમેં ભાઈકે જાવુંગા,
ભાઈકા હય જો ફર્જ બજા ઉસકો લાવુંગા.
ઇસ જુસ્તજૂમેં જાનભી અપની ગઁવાવુંગા,
લેકિન પતા જુરૂર મયઁ ઉસકા લગાવુંગા.

ગાનિમ—ઘબરાઈયે ન આપ ચચીજાન જાઇયે,
[અલીબાબાસે] મયઁભી ચલૂંગા સાથ, પિદર આપ આઇયે.

[હસીનાકે રોનેસે જરીના રહમ ખાકર હસીનાકા હાથ પકડકર લે જાને ચાહતી હય.]

જરીના—બહન! ફિક્ર ન કરો, ધીરજ ધરો. ખુદા મુશકિલ આસાન કરેગા.
[દોનો મકાનમેં જાતે હયઁ, અલીબાબા ઔર
શાનિમ આપસમેં મશવિરા કરતે હયઁ.]

અબયાત.

અલીબાબા—અય બેટા! લાલચ ઔર હુસદને શાયદ યહે અંજામ કિયા,
શાયદ કાસિમકી કરનીને પૂરા કાસિમકા કામ કિયા.
ગાનિમ—બેશક અય વાલિદ! ચચાને તો હમસે હર તરહ બુરાઈ કી,
લેકિન હમકો હરઆન મુનાસિબ હય તજવિજ ભલાઈકી.
જો બંદે નેક ખુદાકે હયઁ, જો ખૌફે ખુદાઈ કરતે હયઁ,
વોહ સાથ બુરેકેભી હત્તલ મકદૂર ભલાઈ કરતે હયઁ.
અલીબાબા—બિહતર યહે હય કે, હમ તુમ ચુપકે ચલે જાયઁ.
ભાઈ ઔર ખુદાઈ ફર્જકો બજા લાયઁ.
ગાનિમ—તો ચલો દેર ન લગાવ!
અલીબાબા-ખુદા ખયર કરેગા, બેટા! આવઃ [દોનોં જલદીમેં જાતે હયઁ.]

બાબ દૂસરા—દિખાવ ચૌથા.

—*—

જંગલ—પહાડ—ગુફા.

[આગે આગે સરદાર પીછે પીછે ઐયાર આતા
હય. ઐયારકે દહને હાથમેં કાસિમકા સર હય.]

સરદાર—લાવ, યહે સર ગારકે દર પર લટકાવ.

બયત.

અગર સર સરે દરપે લટકા રહેગા,
તો હર શખ્સકે દિલમેં ખટકા રહેગા.
ઐયાર—બેશક ઇસ સરકે અસરસે કિસીકે સરમેં હવસકા સૌદા ન આયગા.
સરદાર—ઔર જો આયાભી તો કયા સરકો દેખતેહી યહાંસે પાંવ ન સરકાયગા?

અબયાત.

ઐયાર—વ્હો કૌન હોગા જહાંમેં અયસા, કે જિસપે સરકા અસર ન હોગા,
બિઠાનેમેં રઓબકે અય સરદાર અબ સરાસર કસર ન હોગા ;
મયસ્સર અયસા કોઈભિ ખુદસર જમાનેમેં સર બસર ન હોગા,
સરદાર—બઢાયગા પાંવ ફિરભિ કોઈ, તો ઉસકે તન પરભિ સર ન હોગા.

[સરદાર જાતા હય, ઐયાર સર દર પર લટકાતા હય.]

ઐયાર—[સરસે] અય સરે બેતન ! યહી શાર તેરી ગોર હય ઔર યહી દરવાજા તેરા કફન. ઇસી ખજાનેમેં તેરી જાન હય, આજસે તૂ યહીંકા દરબાન હય. તેરે હાથ હય, પાંવ હયઁ; ન જાન હય, મગર માથે પર આંખેં હયઁ, મુંહમેં જબાન હય. જિસે આંખોંસે દેખના, ઉસે જબાને હાલસે અપના ઇબરત ભરા અહવાલ બતાના, ઔર ઇસ ગંજકો પરાયે હાથોંસે બચાના. [સરદાર આતા હય.]

સરદાર—ક્યૂં ઐયાર !

ઐયાર—જી સરદારે નામદાર !

સરદાર—વ્હે તરકીબ કયસી હુઇ ?

ઐયાર—જનાબ ! જયસી ચાહિયે વયસી હુઇ.

સરદાર—અચ્છા ! જાવ, કૂચકી તૈયારી કરાવ.

ઐયાર—ફરમાંબરદાર હૂં, જો ફરમાવ.

[ઐયાર જાતા હય, સરદાર અપની નાપાયદાર હાલતપર હઁસતા હય.]

સરદાર—હંહંહં ! ફરમાંબરદાર ! સરદારે નામદાર !

અબયાત.

જાહિરમેં તો કરીંકર હય દર્જે બરે મયસ્સર હયઁ,
બાતિનમેં સરદારોંકે સર હરદમ દારકે સરપર હયઁ.
સરદારી હય જબતક ; જબતક ઇન્કી તાબેદારી હય,
અયસી સરદારીસે બિહતર અદના ખિદમતગારી હય.
ખયરઅંદેશી ઇનકી યક દિન દિખલાયગી ગોર મુઝે,
ચોરી જિનકે લિયે કરૂંગા, વહી કહેંગે ચોર મુઝે.
લેકિન જિસકી દવા ન હો, વ્હો દર્દ ઉઠાનાહી હોગા,
જિસને કી હય ચોરી ઉસકા પતા લગાનાહી હોગા.

[સરદાર જાતા હય.]

બાબ દૂસરા—દિખાવ પાંચવા.

કાસિમકા મકાન.

[હુસીના અપને ખાવિંદકી ખબરકે ઇન્તેજારમેં અલીબાબાકી રાહ તકતી બેકરાર આતી હય.]

મુસલ્લસાત.

હુસીના—ગયા કલસે મેરા દિલબર તો ફિરકર ક્યું નહીં આયા?
મેરા બેકલ હય જી અફસોસ! શોહર ક્યૂં નહીં આયા?
સબા તૂ લા પતા મેરા ગુલેતર ક્યૂં નહીં આયા?
બતા કુમરી કે વ્હો રશ્કે સનોબર ક્યૂં નહીં આયા?
ખુદા જાને, મેરી રહ રહકે છાતી ક્યૂં ધરકતી હય!
ઇલાહી ખયર! દહની આંખબી કબસે ફરકતી હય!

[અલીબાબા, ગાનિમ, મુર્જીયન ઔર જરીના રોતે હુવે, કઇ દોસ્તોં ઔર સહેલિયાંકે સાથ આતે હયઁ ઔર કાસિમકે મરનેકી ખબર સુનાતે હયઁ.]

અલીબાબા—ખુદાને હમસે અય ભાબી છુરાયા હાય ભાઇકો,
ગયે મિલને મગર હમને ન પાયા હાય ભાઇકો.
હવસને જરકે દુનિયાસે ઉઠાયા હાય ભાઇકો,
કિયા હય કત્લ ચોરોંને, ગઁવાયા હાય ભાઇકો.

[હુસીના આહ ભરકર ગીરતી હય, ઔર માતમ કરતી હય.]

ઉઠાકર લાશ કાસિમકી મયઁ ઘરમેં અપને લાયા હૂં,
ખબર ઇસકી સુનાને તુમકો જલ્દીસે મયઁ આયા હૂં.

તહુતુર લહેરૂજી.

હુસીના—ન તુઝકો તપને જલાને મારા, ન તુઝકો રંજે બલાને મારા.
તેરે હવસકી સજાને મારા. તેરેહિ હિસે હવાને મારા.
ગયા મુઝે છોડકર તુ દિલબર, રહા ન અબ કોઇ મેરે સર પર,
જિયૂંગિ બિન તેરે હાય! ક્યૂં કર? મુઝે નહીં ક્યૂં ખુદાને મારા?
[સબ કાસિમકે મરને પર ઔર હુસીનાકી
હાલત પર અફસોસ કરતે હયઁ.]

સબ—હાય યેહ હાલત, અહાહાહાહા, કાબિલે હસરત, અહાહાહાહા!
કલ થી બ્હોસૂરત, આજ યેહ હય ગત, અહાહાહાહા, અહાહાહાહા!
માલ ન દૌલત, જોર ન તાકત, ઈલ્મો લિયાકત, દેતી હય સંગત,
જબકે અજલકી આતી હય નૌબત, અહાહાહાહા, અહાહાહાહા!

અલીબાબા—ઝૂઠી હવસ હય નામો નિશાંકી, માલ કહાંકા? જાહ કહાંકી?

સબ—મૌત ખરી હય પીરો જવાંકી, અહાહાહાહા, અહાહાહાહા!

મુજ્જૈયન—માલ ખજાના, જોર જવાંની, અંત ફસાના, અંત કહાની,

સબ—યેક દિન આખિર જાન હય જાની, અહાહાહાહા, અહાહાહાહા!
[હુસીના રોતી હય.]

મુસલ્લસ.

હુસીના—હય હય કહાં ગયા તુ હમારા ગ્હુરાકે સાથ!
અલીબાબા—આયા બકાકે સાથ, સિધારા ફનાકે સાથ!
ચલતા કિસીકા જોર નહીં હય કઝાકે સાથ!

૧ દોસ્ત—અબ રો પીટકે કયા કરોગી! ચલનેવાલા તો ચલ બસા. અબ જનાજા ઉઠવાનેકી ફિક્ર કરો.

અલીબાબા—દોસ્તો! તુમ હમારે દર્દ શરીક હો. બરાય ખુદા ઇસ રાજકો અપને દિલકે હુજરેમેં દફીનેકી તરહ છિપાના, ઔર દહનકે દરવાજે પર ખામોશીકી કુંજી લગાના! કાસિમકી લાશકી ખબર અગર ચોરોંને પાઇ, તો યૂંહી સમઝો કે હમ સબકી મૌત આઇ!

૨ દોસ્ત—અજી હમ કયા અપસે બેવકૂફ હયઁ, જો અપને દોસ્તકી જાન ગઁવાય, ઔર ખુદભી મૌતકે મુંહમેં જાયઁ? બેફિક્ર રહો, હમ ઇસ ભેદકો છિપાયઁગે, જાનકે સાથ લે જાયઁગે.

અલીબાબા—ખરી મેહરબાની! મયૅં હુસીનાસે ગોરો કફનકે મશવિરે કર જલ્દ આતા હૂં, જનાજા ઉઠવાતા હૂં.

૧ દોસ્ત—બેશક મશવિરા કીજિયે, દિલાસા દીજિયે. [દૂસરોંસે] ચલિયે સાહેબો આઇયે, તશરીફ લાઇયે.

સબ—ચલિયે. [સબ જાતે હયૅં, અલીબાબા ઇધર ઉધર દેખકર આહિસ્તા મસલહત કરતા હય.]

મુખમ્મસાત.

અલીબાબા—લબ નહીં હમકો જરાભી અબ હિલાના ચાહિયે,
જિસ તરહ મુમ્કિન હો ભેદ અપના છિપાના ચાહિયે.
લાશકો ઘરસે ન બાહિર લેકે જાના ચાહિયે,
કબ્ર ઉસકી મેરેહી ઘરમેં બનાના ચાહિયે.

સુજૈયન—વાસ્તે ઇસકે કફન તો યેક સિલાના ચાહિયે?

અલીબાબા—એક દરજી મેરેહી ઘરમેં બુલાના ચાહિયે,
રાસ્તા ઘરકા નહીં ઉસકો દિખાના ચાહિયે,
બાંધકર આંખોંમેં પટ્ટી ઉસકો લાના ચાહિયે,

સુજૈયન—લાતી હૂં દરજી-અભી કુછ ગમ ન ખાના ચાહિયે.

અલીબાબા—જા, [સુજૈયન જાતી હય.]
[હુસીનાસે.] હુસીના! ચલ મેરે ઘર, જલ્દ જાના ચાહિયે.
[ચલતે ચલતે] મયૅં કહતા થા કાસિમ! ન જાના! ન જાના! ન જાના!
મગર ન માના! ન માના! ન માના!
[અલીબાબા, જરીના વ હુસીના રોતે હુવે જાતે હયૅં.]

બાબ દૂસરા—દિખાવ છઠ્ઠા.

રાસ્તા—મુસ્તફાકી દુકાન.

—(૦)—

[મુસ્તફા દરજી હાલતે ઇફ્‌લાસમેં દુકાન પર બયઠા અપની પરેશાની ગાતા હય.]

મુસ્તફા—ઓ મૌલા મેરે કયસી હય કિસમત બંદેકી ફૂટી!
કિત્ને દિનસે ગાહક કોઈ, યેક નહીં હય આયા ઘરમેં,
રોટી, ચટની મિલતીથી સો વ્હોભી અબતો છૂટી!—ઓ.
અયસા મન્દા કારબાર હય, છૂટા ધંદા ઔર કાર હય,
સીના ગમસે તાર તાર હય, સીનેકા કમ રોજગાર હય;
હાય! હાય! હાય! હાય!—ઓ.

[મુજૈયન આતી હય, ઔર મુસ્તફાકો દેખકે ખુશ હોતી હય.]

મુજૈયન—અજી ખલીફાજી!

મુસ્તફા—અજી આવ અન્નાજી.

મુજૈયન—કુછ ઉદાસ હો, કયા કિસી ફિક્રમેં હો?

મુસ્તફા—ઉદાસ ન હૂં? ન ધંદા હય ન કામ હય, ન પલ્લે કૌરી હય ન દામ હય. દેસમેં વબા મરકીભી નહીં આતી, કે મુઝે જરા ફરાગત હો જાતી!

મુજૈયન—વબા આય ઔર જો તુમ્હીંકો લે જાય તો?

મુસ્તફા—મુઝે લે જાય તો રોજકા બખેરા સિરસે જાય, ન લે જાય તો કુછ પયસે દે જાય! મગર આજ કલ તો દુનિયા અમર હુઇ જાતી હય! ન કહીંસે રોનેકી આવાજ આતી હય, ન કોઇ જનમ જલી કફન સિલાતી હય!

મુજૈયન—તૌબાહ! ખુદા ન કરે!

મુસ્તફા—ખુદા ન કરે તો હમારા પેટ ક્યૂંકર ભરે? કફન સીકે તો મયઁ પેટ ભરતા હૂં, બે મુર્દેકે ભૂકા મરતા હૂં.

મુજૈયન—સચ હય. ખુદાકા અજબ કારખાના હય, યેકકે રંજમે દૂસરેકા શાદિયાના હય. ખયર! ન ઘબરાવ, મેરે સાથ આવ.

મુસ્તફા—ક્યા કોઈ મર ગયા હય?

મુજૈયન—હાં! યેક મહૂવા ગુજર ગયા હય.

મુસ્તફા—ચલો બિસ્મિલ્લાહ.

મુજૈયન—યૂં નહીં! આંખોંમેં પટ્ટી બાંધકે જાના હય.

મુસ્તફા—પટ્ટી? કફન સિલાના હય, યા તેલીકે બયલકી તરહ અંધેરી ચઢાકર ચક્કર ખિલાના હય!

મુજૈયન—ઇસમેં કુછ ભેદ હય. મયઁ તુમ્હેં હાથ થામકે લે જાવુંગી, ઔર સિલાઇમેં સોનેકા યેક સિક્કા દિલાવુંગી.

[મુસ્તફા અજબમેં હોતા હય.]

મુસ્તફા—સોનેકા? સચ કહો?

મુજૈયન—હાં સોનેકા! મગર જિસ તરહ પટ્ટી બાંધકે જાના હોગા, યૂંહીં ફિર બંધે બંધાયે વાપસ આના હોગા.

મુસ્તફા—પર ઇત્ને બખેરેકા સબબ?

મુજૈયન—સબબ યહી હય કે મુર્દેકા ભરમ ભેદ છિપાના હય, ઇસ લિયે ઇસ ઢબસે જાના હય.

મુસ્તફા—ખયર! ચલો ચલૂંગા, પેટકે વાસ્તે અંધાભી બનૂંગા

મુજૈયન—અપના રૂમાલ લાવો, પહલે આંખેં બંધાવો.

[મુસ્તફા રૂમાલ દેતા હય, મુજૈયન આંખે બાંધતી હય.]

મુસ્તફા-બાંધો, મગર અયસા ન હો કહીં ગઢેમેં ગિરાવો, કુવા ઝંકાવો

મુજૈયન—ન ડરો! ખુદાકો યાદ કરો.

[જોરસે બાંધનેસે મુસ્તફા ચિલાતા હય.

મુસ્તફા—અરે! બસ બસ! જોરસે ન કસ!

મુજૈયન—ન ઘબરાવ, ચલે આવ! કાન પૂંછ ન હિલાવ.

[મુજૈયન હાથમેં હાથ લેતી હય, મુસ્તફા તાકીદ કરતા હય.]

માહુર—જીલ્લા.

મુસ્તફા—દેખો, દેખો, ખીંચે ન જાવો,
મુજૈયન—આવ, આવ, આવ.
મુસ્તફા—ધીમી ધીમી ચાલે ચલાવો, દોરો ન ધાવો,
મુજૈયન—સીટ, સીટ, સીટ!
મુસ્તફા—નહીં નહીં જલ્દી મચાવો,
મુજૈયન—વાહ! વાહ! વાહ! નહીં નહીં જલ્દી મચાવોજી.
મુસ્તફા—સંભલ! સંભલ કદમ ઉઠા દેખ ભાલકે,
'નિડર, ન કર મુઝે હલાક કુવેમેં ડાલકે.
ધીરે ધીરે રસ્તા દિખાવો,
મુજૈયન—ઠીક, ઠીક, ઠીક! [મુજૈયન ઝરૂપમેં ચલાને ચાહતી હય.]
મુસ્તફા—કાહે અયસી જલ્દી મચાવો,
મુજૈયન—વાહ! વાહ! વાહ!
ન કર ખતર, બશર, જરર નહીં સાથ હૂં,
ચલ આ તુ હાથમેં મયઁ દિયે હાથ હૂં—દેખો.
[દોનોંકા જાના.]

બાબ દૂસરા—દિખાવ સાતવાં.

ચોરોંકા ગુફા.

[ચોરોંકે સરદાર અપને કાફિલેકો કાસિમકી લાશકા પતા લગાનેકી તાકીદ કરતા હય.]

Azventurous—Air.

સરદાર—ભેદ યાર સબ, ખુલ ગયા હયં અબ,
લાશ વહો, લાશ વહો, ગઈ હય જબ.
ઓ રફીકે ગમગુસારી, હય જીકો બેકરારી,
ઓ રફીકે જાંનિસારી, ઢૂંઢ લા, ઢૂંઢ લા વહો શિકાર,
ઓ રફીકે રોજગાર, ઢૂંઢ લા વહો શિકાર.

Wait for the waggon—Air.

સબ ચોર—હાં બેશક મેરે સરદાર, કર લાવેંગે હમ કાર,
જો હોવેગા વ્હો મુરદાર, ન છોરેંગે ઝિંનહાર.
સરદાર—તબ હોગી શાદમાની, જબ હાથ આવે વ્હો ગ્યાની,
ન પીના હરગિજ પાની, જબ તક ન હો યેહ કાર.
સબ ચોર—દુશમન હય વ્હો જાની, દી જિસને યેહ હયરાની,
હોગી કામરાની, જબ હોગા વ્હો ફિનાર!
સરદાર—લો જાવ, જાવ, જાવો, બસ ઢૂંઢ ઉસકો લાવો,
ફિર દોલત હમસે પાવો, અય યારો તુમ બિસિયાર.
અબ ધ્યાન ઉસકા રખકર, તુમ ઢૂંઢો જાકર ઘરઘર,
પર નકશ રખના દિલપર, ન જાના હિમ્મત હાર!—દુશમન.

[સિવાયે ઐયાર સબ જાતે હયેં, ઐયાર ચોરકા
પતા લગાનેકી ફિક્ર કરતા હય.]

ઐયાર—સરદાર સાહિબને ઇકરાર કિયા હય, કે જો ચોરકા પતા લગાયગા, વ્હો ઇનઆમ પાયગા. [સોચકર] યાર ઐયાર! અબ તૂ કોઇ ઐયારીકા બાના તૈયાર કર! ભેસ બદલ કર, ખુફિયા નિકલકર પતા લગા ઇનઆમ પા, ઇનઆમકે સાથ બરાઇ, ઔર નામ પા. કહવેખાને, ચંડુખાનેકે આને જાનેમેં, ચોર બાજાર યા શરાબ ખાનેકે ચક્કર લગાનેમેં, બેશક કુછ સુરાગ મિલ જાયગા, નહીં તો સુન્હરી ટોલીમેં મિલ જાનેસે તો જુરૂર વ્હો ચોર સીનાજોર હાથ આયગા.
[ઐયાર કાસિમકી લાશકે ચોરકી તલાશમેં જાતા હય.]

બાબ દૂસરા તમામ હુવા.

બાબ તીસરા--દિખાવ પહલા.

રાસ્તા—દુકાન.

[મુસ્તફ઼ા માલદાર હોનેસે તાર઼ી પીકર ઉસકી લહરમેં ગાતા આતા હય, ઐયાર ચોરકી ફ઼િક્રમેં દાખ઼િલ હોતા હય.]

પીલૂં—કાફ઼ી.

મુસ્તફ઼ા—દિલાયા અલ્લાહ મિયાંને ડલ્લા! મયઁ ક઼ુરબાન! ઇસ પર મયઁ ક઼ુરબાન!
અહારે ડલ્લા! તેરી તજલ્લા! મયઁ ક઼ુરબાન! ઇસ પર મયઁ ક઼ુરબાન!
તુહી હય વલ્લા, યહાં મુઅલ્લા! મયઁ ક઼ુરબાન! ઇસ પર મયઁ ક઼ુરબાન!
ઘર ઘર બરતર તેરી શાન, તુઝસે હુરમત, તુઝસે માન,
તુઝસે પાતા હય ઇન્સાન :—
મહ્લ, મહલ્લા, મકાં દો તલ્લા, અંગૂઠી છલ્લા, મિઠાઇ ગલ્લા,
તેરા અય ડલ્લા! હય ભારી પલ્લા! મયઁ ક઼ુરબાન! તુઝ પર મયઁ
ક઼ુરબાન.—દિલાયા.
બનાકે અંધા કફ઼ન સિલાયા, મયઁ ક઼ુરબાન! ઇસ પર મયઁ ક઼ુરબાન!
સિલાકે ડલ્લા મુઝે દિલાયા, મયઁ ક઼ુરબાન! ઇસ પર મયઁ ક઼ુરબાન!
ઇસ્સે લૂંગા બંગલા બાર઼ી, ફ઼િર બાંધૂંગા ઘોર઼ા ગાર઼ી;
ખેતી બાર઼ી, જંગલ ઝાર઼ી, દારૂ તાર઼ી, મુર્ગી જાર઼ી!
લુંગી, સાર઼ી, ઓ શુલવાર, તિર્છી આર઼ી બૂટેદારી,
બન તુજ્જાર, સાહૂકાર, લાવૂં માર,' જ઼ર બિસિયાર!
મલાઈ ખા ખા ફ઼ુલાવું કલ્લા! મયઁ ક઼ુરબાન! ઇસ પર મયઁ
ક઼ુરબાન.—દિલાયા.

[કફ઼ન સીનેકી બાત સુનકર ઐયારકો શક જાનસે મુસ્તફ઼ાસે ભેદ પાનેકી તજવીજ઼ કરતા હય.]

અબચાત.

અયાર—[ખુદસે] [સિયા અન્ધા બનકે જો ઇસને કફન!
નઈ બાત હય ઔર તુર્ફા સુખન!
મિલાકે ઇસે હાલ પૂછું જરા,
તો શાયદ નિકલ આય મતલબ મેરા.
[મુસ્તફાસે] ખલીફાજી સાહેબ અલેકિસ સલામ!

મુસ્તફા—સલામ આઈયે, આઇયે નેકનામ.

ઐયાર—કહો, ખુશ તો હો?

મુસ્તફા—મિહરબાની જનાબ.

ઐયાર—સિલાઈકા હય આજ કલ કયા હિસાબ?

મુસ્તફા—અજી નિર્ખ કપસા વ કપસા હિસાબ,
જો મરજીમેં આયે સો દેના જનાબ!
તુમારે યહાં કોઇ મૈયત હુઈ.
મુઝે લેને આયે ઇનાયત હુઈ.

ઐયાર—તુમને આંખેં બાંધકર કોઇ કફન સિયા? યહે અજબ કામ કિયા!

મુસ્તફા—અજી યહે કયા બરી બાત હય, યહેતો એક અદનીસી કરામાત હય. મયઁ સોતેમેં ટાંકા લગાવું, જબતો સચ્ચા દરજી કહાવું!

ઐયાર—ઓહો! યહેતો અજબ કલામ હય! અજબ અનોખા કામ હય!

મુસ્તફા—ઔરભી સુનિયે:-

કાફી—લહરા.

કામમેં હો ઝમક ચમક, રૂપ રહે ચમક ડમક,
સજે સજાવ ઝલક ઝલક, સાજ બાજ ઠટક મટક;
ઠીક ઠાક ચટક મટક, ચાલ ચપલ લટક મટક—કામમેં.
નીમા જામા, ડગલા ટોપી, ચપકન અચકન, લહઁગા સારી,
કુર્તી કુર્તા, અંગિયા ચોલી, સદરા સદરી, ઝોલા ઝોલી;
નેફા બખિયા, દામન ખોલી, મોજા થયલા, પરદા લુંગી,
સિલવાલો જો દિલકા મરજી, હર છબકા કપરા નવ તરજી;
મયઁ હૂં સબસે પક્કા દરજી, લેકિન દૌલતકા હૂં ગરજી.

કપરે સીના, તારી પીના, જબ તક જીના, તબતક સીના.
પોશાક સોનેકે મોલ, પોશાક હીરેકે મોલ,
ટટક મટક, મટક લટક, ભભક ઝપક, ઝલક ઝમક—કામમે.

ઐયાર—[ફરેબસે] આફરીન! મગર કૌન થા વ્હો કફન સિલાનેવાલા? કૌન થા વ્હો હાથ થામકે લે જાનેવાલા? યહેતો કુછ અજબ બાત હય!

મુસ્તફા—કોઇ થા! તુમ્હેં ક્યા? તુમ કુછ સિલાને દિલાને આયે, યા ગાંવકી જમઅ ચુકાને આયે!

ઐયાર—મિયાં! જરા કરે દિલકો નરમ કરો, યહે લો રૂપયે લો, મુઠ્ઠી ગરમ કરો! [રૂપય દેતા હય] ઔર મિહરબાની ફરમાકે બતાવ કે ઇસ તરહ કફન સિલાનેવાલા કૌન થા?

મુસ્તફા—થા નહીં મગર થી!

ઐયાર—કોઇ ઔરત?

મુસ્તફા—જી હજરત.

ઐયાર—બૂઢી યા બાલી? ગોરી યા કાલી?

[મુસ્તફા ખુશ હો કર તઅરીફ સુનાતા હય.]

ચૌબોલા.

મુસ્તફા—સુંદર તન પરિયોંસે આલા! પ્યારા મુખડા ભોલા ભાલા!
ગાલ ઉસકા રૂઇકા ગાલા! બાલાપન જોબનમેં બાલા!

ઐયાર—[હયરાન હોકર] અયસી કમ સિન ઔર ઇતના બડા કામ! ઇસ કામમેં કોઇ ભેદ હય લા કલામ!

મુસ્તફા—ભેદ ન હો તો કોઈ સર ક્યૂં ખપાય? ભાઇ ત્રિયા ચરિત્રકા ભેદ કૌન પાય! [ઇધર ઉધર દેખ આહિસ્તા] શાયદ મુર્દેકી હકીકત છિપાનેકી યહે તજવીજ થી.

ઐયાર—અરે યાર! ન ઘબરા! દેખ મયઁ તુઝે ખુશ કરૂંગા. લે ઔર લે, ચલ વ્હો ઘર બતા દે.

[ઐયાર રૂપ્યા દેતા હય, મુસ્તફા ખુશ હોકે લેતા હય.]

મુસ્તફા—સાહેબ! મયઁતો આંખેં બંધાકર ગયા ઔર આયા, ન તો રાસ્તા દેખા ન ઘરકા દર્શન પાયા.

બયત.

ઐયાર—ફ્રિર કિસ તરહ નિશાન ઉસ ઔરતકા પાવુંગા ?
મયઁ બેપતા લગાય યહાંસે ન જાવુંગા !
મુસ્તફા—ઉસ ઔરતકા તુમ્હેં ઇતના ક્યૂં ધ્યાન હય ?
ઐયાર—તઅરીફ સુનકર ઉસકે દીદારકા અરમાન હય.

અબયાત.

મુસ્તફા—મુંહ માંગા દામ આપકે હમસે જો પાવુંગા,
તો અફસ અપની આપકિ ખાતિર લરાવુંગા.
આંખોંકો ફ્રિર બંધાકે ઉસી સિમ્ત જાવુંગા,
ગિન ગિનકે હર કદમકો, પતા મયઁ લગાવુંગા.
ઐયાર—ફકત શુમારસે ઠીક પતા મિલના આસાન હય ?
મુસ્તફા—જાતે જાતે મયઁને કદમ ગિન લિયેથે સો ધ્યાન હય,
પૂછ પૂછકે દહને બાયેંકાભી દિલ પર નિશાન હય.

ઐયાર—મગર મેરાભી ભેદ ન ખુલનેકે લિયે તુમ્હેં આંખેં બંધાયે હુવે વહાંસે વાપસ આના હોગા !

મુસ્તફા—જિસે પયસા કમાના હોગા, ઉસે રંજો ગમભી ખાના હોગા. જર ઔર જો ચાહે સો કર !

Tara ra Boom Dere—Air.

જો તુઝકો કરના હો સો કર, લેકિન રખલે પહલે જર,
મરતે જીતે ઘર બાહીર, બેજર બંદા બેવકર.
ઐયાર—લો કોઈ ઢબસે પયસા ભર, હો આપી ફ્રિર તો સર સબ પર,
જો ઘરમેં જર હો જોર આવર, તો ગાવો બયઠે બે ખતર.
દોનો—તાનાના તૂમ તનૂમ, તાનાના તૂમ તનૂમ,
તાનાના તૂમ તનૂમ, તાનાના તૂમ તનૂમ;
તાનાના તૂમ તનૂમ, તાનાના તૂમ તનૂમ,
તાનાના તૂમ તનૂમ, તાનાના તૂમ તનૂમ.

[દોનોં જાતે હયઁ, દૂસરે તરફસે દો ચૂરનવાલે બાની બોલતે આતે હયઁ, ઉનકે સાથ કઈ આદમી આકર અપને અપને હુનરકી બરાઇ જતાતે હયઁ.]

ચૌબોલા.

બાંકા—મેરા ચૂરન સબસે આલા, ઇસમેં કેસર અમ્બર ડાલા,
ધનિયા, જીરા, ગરમ મસાલા, ઇસમેં પરા નમક હય કાલા.
બૂટા—મેરા ચૂરન સબસે બાલા, અદ્રક, હલ્દી, દાના કાલા,
કાલી હરૂ, ઇમ્લીભી ડાલા, ખાકે હોગા લાલમલાલા.
બાંકા—જિસકો હો કુછ કુનસી, ફોરા, ખાલે ચૂરન મેરા થોરા,
હો જો ગધા બને વ્હો ઘોરા, મેરે ચૂરનકા નહિં જોરા.
બૂટા—મયૈંને લવંગ બનાઈ બિહતર, ઇસસે ભાગે રોગ ભગંદર,
ઇસકે ખાતે જલે જલન્ધર, પૌને તીન ઘરીકે અંદર.
બાંકા—મેરે સિરકેમેં હય રાઈ, જિસસે ભાગે બાદી બાઈ,
ઇસકો કેવરેસે બસવાઈ, જિસને ખાઈ લજ્જત પાઈ.
બૂટા—દારૂમછાલ ન મેરી ખાયે, મરતે દમ તક વ્હો પચતાયે,
હીંગ ઔર મેથીભી જો ભાયે, આકે બંદેસે લે જાયે.
બાંકા—મયૈંને પાક બનાયા અયસા, ઇસમેં પરા મસાલા કયસા?
બૂઢા બને જવાંનો જયસા, ચખકે દેખો, ખોલો પયસા.
બૂટા—ચાટન મેરી ચાટે ચટપટ, ખાંસીકી ટલ જાયે ખટપટ,
સર્દી સારી ભાગે સટપટ, જલન જિગરકી જાયે ઝટપટ.
[હકીમ જાલીનૂસ શેખી હાંકતા હય.]

સિંધ—ભયરવી.

જાલીનૂસ—કયા બેચતે હો ચૂરન, ઝૂટે હકીમ બનબન,
હમ હયૈં હકીમ પૂરન, દેખો હુનર હમારા.
ચાંદીકા ખાક કરતે, સોનેકા ખાક કરતે,
તૈયાર પાક કરતે, હમ મારતે હયૈં પારા.
હર દર્દકી દવાઈ, ઉસ્તાદને સિખાઈ,
યહે પેટ હય હમારા, લુકમાનકા પિટારા.
[નીમ હકીમકી શેખી સુનકર રાહી ઉસકો બનાતે હયૈં.]

૧ લરકા—અજી હકીમજી આપકા નામ?
જાલીનૂસ—[દમસે] હકીમ જાલીનૂસ! [દૂસરા લરકા બનાતા હય.]
૨ લરકા—ક્યા? જારી ખૂસ? [તીસરા લરકા મસખરી કરતા હય.]

૩ લડ્કા—નહીં, નહીં! મટિયાકૂસ!

૪ લડ્કા—અરે મટિયાકૂસ નહીં, મખ્ખીચૂસ!

જાલીનૂસ—ઓ જંગલી મનહૂસ! મુઝે નહીં પહચાનતે? હકીમ "બતલીમૂસકા" ઘરાના નહીં જાનતે?

૧ લડ્કા—હકીમજી બુખાર હો તો કયા ખાના?

જાલીનૂસ—ખીચારમેં દહીં જમાકે પી જાના.

૨ લડ્કા—ખાંસીકી કોઇ દવા બતાનો!

જાલીનૂસ—નીંબૂકે અરકમેં શક્કર મિલાકે ખાના!

૩ લડ્કા—અહહા! વાહરે હકીમ જાલીનૂસ! અલ અમાન!

૪ લડ્કા—"નીમ હકીમ, ખતરયે જાન!"

જાલીનૂસ—મુરખ નાદાન! ગધે કયા જાને જઅફરાન? યહ હોમી અપાથીકા ઇલાજ હય. [લાલખાં જાલીનૂસકી હિકારત કરતા હય.]

લાવની—કલ્યાન.

લાલખાં—અરે ઓ ગઁવારો, દવા દેતે હો હજારો, ઝૂઠી ઝૂઠી નાબકારો,
કુછ સમઝભિ હય? કુછ સમઝભિ હય?
રોગકો ન જાનો, ન તો દવાકો પહચાનો,
અયસી હિકમત અય દિવાનોં,
કિસ ગરજકિ હય? કિસ ગરજકિ હય?
આસરે તુમારે, મારે જાતે હયઁ બેચારે, અરે ધાતકી ઠગારે,
કુછ ડરો! ડરો! કુછ ડરો! ડરો!
મરજ દવા, અરે મિયાં, મરજ દવાકા હુનર જરા,
તુમ સીખો ભલા, ડાકટર બનો, ડાકટર બનો—અરે.
[જાલીનૂસ લાલખાંકી હિકારત કરતા હય.]

મજકૂર—તર્જ.

જાલીનૂસ—અરે ઓ દીવાને, કિસે આયા હય બહકાને, ખુદ રાહ તુમ ન જાને,
અય મિયાં ચલો! અય મિયાં ચલો!
કિયા જો સુધારા, કિયા ભલા કયા હમારા? કયા દેસકો સઁવારા?
કુછ જવાબ દો! કુછ જવાબ દો!
બરાંડી ચહાયે, મુંહમે ચુરૂટ દબાયે, અયનક આંખોંમેં લગાયે,
બસ યહી! કહો? બસ યહી! કહો?
બાપ ચચે, અરે મિયાં, બાપ ચચે તો સઁવર ગયે,
તુમ ગુજર ગયે, કુછ હયા કરો! કુછ હયા કરો!—અરે.

[ઝાલીનૂસ ઔર લાલખાં ચલે જાતે હયઁ, ચૂર-
નવાલે અપની અપની બરાઇ મારતે હુયઁ.]

ફિ.કે

બાંકા—અજી તાજી હય દાલ, નમક મિર્ચી હય લાલ,
બહુત ઉમ્દા હય માલ, અજી લીજિયે, ઇસે લીજિયે.
બૂટા—અજી અદ્રક રસદાર, ભરા લજ્જતમેં યાર,
મજા દેગા બિસિયાર, અજી લીજિયે, ઇસે લીજિયે.
બાંકા—ધનિયા અજબ બનાઇ, સોંઢી બૂની ભુનાઇ,
ખુશબૂમેં હય બસાઇ, ચખ્ખે સો યાદ રખ્ખે.
બૂટા—ચૂરન ચાટન વ રાઇ, ખટ્ટી મિઠી ખટાઇ,
બાદિકી હુય દવાઇ, ચખ્ખે સો યાદ રખ્ખે.
લરકા—યેક પયસેકી દાલ, નઇ તાજી ફિલહાલ,
નમક લિમૂંસે ઝાલ, અજી દીજિયે, મુઝે દીજિયે.
બાંકા—લે લો મેરે લાલ, હો હરદમ ખુશહાલ,
હૂં દારૂમકી છાલ, અજી લીજિયે, ઇસે લીજિયે.

[બાંકા દાલ બાંધકે દેતા હય, પયસા લેતા
હય. તીન ઠગ આતે હયઁ, ઔર દૂર ખરે રહ-
કર ચૂરનવાલેકો ઠગનેકા ઇરાદા કરતે હયઁ.]

૧ ઠગ—આજ કોઇ ન ફઁસા, તો અલ્લાહમિયાંને ચૂરનવાલા મિલા દિયા. કયૂં કયા મરજી હય ?

૨ ઠગ—ચલો આવ, હાથ આજમાવ, ગલ્લા ઉરાવ.

૩ ઠગ—તો ચલો, આગે બઢો.

[તીનોંકા ચૂરનવાલેકે પાસ આકર ચીજેં દેખના.]

૧ લરકા—[પયસા દેકર] મુઝે પયસેકી દાલ દે.

[બાંકા પયસા ગલ્લેમેં રખતા હય.]

૨ લરકા—મુઝે ધેલેકી છાલ દે.

[પયસા દેતા હય બાંકા ગલ્લેમેં રખતા હય.]

૩ લરકા—મુઝે દમરીકી પાચક લા.

બાંકા—દમરીકી ? ચલ ! ચલ ! હવા ખા.

૨ લરકા—ઇસ ગરૂબરમેં મેરા ધેલા ન ભૂલ જાના !

૧ ઠગ—ભાઇ પહલે મુઝે દેદે..

બાંકા—પયસા ?

૧ ઠગ—દો દો દફે લેગા ક્યા ?

બાંકા—દો દફે કિસકો દિયા ?

૧ ઠગ—પયસા લેકર ગલ્લેમેં ડાલા, ઔર કહતા હય, [મુંહ બનાકે] "કિસકો દિયા ?"

બાંકા—કબ ગલ્લેમેં ડાલા ?

૧ ઠગ—અરે તુને ઢંગ ક્યા મચાયા હય ? ક્યા ભંગ પીકે આયા હય ?

બાંકા—[દૂસરે ઠગસે] દેખો મિયાં ! ભંગ મયૈંને પિયા યા હુજૂરને ?

૨ ઠગ—વ્હો તુમ જાનો, વ્હે જાને ! પર ઇસ ગરબરમેં મેરા પયસા ન ભૂલના !

બાંકા—વાહ મિયાં ! તુમભી ગલે પરને લગે ?

૨ ઠગ—[તીસરે ઠગસે] અજી ખાં સાહેબ ! જરા બતાઇયે !

બાંકા—ઇન્હોંને પયસા કબ દિયા, ફરમાઇયે !

૩ ઠગ—સચ્ચ હય. આપકો દિયા, આપને ગલ્લેમેં રખ લિયા.

૧ ઠગ—ક્યૂં અબ ?

બાંકા—મિયાં ! વ્હે ઠગપના કિસી ઔરકો બતાવ ! મુઝે ન સતાવ.

[પહલા ઠગ ઝૂટમૂટ ચિડ઼તા હય.]

૧ ઠગ—ઠગ મયૈં હૂં યા આપ ?

૨ ઠગ—વ્હે ઔર ઇસકા બાપ !

૧ લરૂકા—અરે પર મેરી દાલ ?

૨ લરૂકા—ઔર મેરી પેલેકી છાલ ?

બાંકા—લો ભાઇ. [દોનોંકો દાલ, છાલ બાંધ દેતા હય ઔર બહંગીવાલેકો કહતા હય.] જારે થાનેપરસે એક સિપાહીકો બુલા લા.

૨ ઠગ—અરે સાહુકાર ! ચલ થાને પર ! કિસે ડરાતા હય ?

[દૂસરા ઠગ ચૂરનવાલેકી ગરદન પકરતા હય.]

૧ ઠગ—ક્યા વ્હે ગલે પરના તુઝેહી આતા હય ?

[પહલા ઠગ હાત પકરૂકે ખીંચતા હય, લરૂકે ગુલ મચાતે હયૈં, સિવાયે તીસરે ઠગ, બૂટા, બહંગીવાલે ઔર લરૂકેકે, સબ થાને પર જાતે હયૈં.]

૩ ઠગ—યેહુતો અચ્છા ગલેપડૂ હય !

બૂઢા—ગલેપડૂ નહીં, બેચારા ભોલા હય, ઇસ લિયે ભૂલા હય.

૩ ઠગ—ભલા આપ ઇસ લડકે શયતાનજાદેસે ધોકા ન ખાના !

બૂઢા—બંદા અયસા કચ્ચા નહીં જો ધોકા ખાય ઔર કિસીકે દામમેં આય.

૪ લડકા—[ઠગકો કિનારે લેજાકર] તાતા ! મુઝે દાલ દિલવાવ, પયતા નહીં હય !

૩ ઠગ—દાલ ? અચ્છા. [બૂઢાસે] લો ભાઈ પયસેકી દાલ.

બૂઢા—લો મેરે લાલ. [ઠગ થોડી દાલકો ખાકર મુંહ મટખાતા હય, ઔર લડકેકો કિનારે લેજાકર કહતા હય.]

૩ ઠગ—લે બેટા ! કિનારે બયઠકે ખાલે. [લડકા બાજુ ખડા હો ખાતા હય.] વાહ પઠ્ઠે ! દાલ તો ફસ કિલાસ બના લાયે !

બૂઢા—અજી યેક બાર ખાય તો સૌ બાર હોંઠ ચાટતા આયે !

૩ ઠગ—અચ્છા ! જરા દારૂમ ફાલકા તો મજા ચખાવ, લાવ પયસેકી લાવ. [બૂઢા કાગજમેં દેતા હય, ઠગ લેકર ચાટકર ઝૂઠા કરતા હય.]

બૂઢા—પયસા ?

૩ ઠગ—લો ભાઈ. -[ઝૂટઝૂટ કિસા ટટોલકર] અરરર ! થયલી ઘરમેં ભૂલ આયા ! ઠહુર ભાઇ અભી લાયા.

બૂઢા—ક્યા ઐતબાર ?

૩ ઠગ—ન ઐતબાર હો તો અપના માલ લો.

બૂઢા—ઝૂઠા માલ લેકે ક્યા કરૂં ?

૩ ઠગ—તો જરા ઠહર, ઘર નજદીક હય, અભી લાતા હૂં, [લડકેકો બતાકર.] બચ્ચેકો છોડ જાતા હૂં.

બૂઢા—યેહે ક્યા તુમારા બચ્ચા હય ?

૩ ઠગ—મેરા ભતીજા હય.

બૂઢા—અચ્છા, જલ્દી આવ.

૩ ઠગ—અભી આયા. [લડકેસે] બેટા ખાયા ? કુછ ઔર લે. [બૂઢેસે] ભાઇ ! જો માંગે સો દે. [ઠગ જાતા હય.]

બૂઢા—બચ્ચા ! ક્યા ચાહિયે ?

૪ લડકા—તોલા દાલ તાહિયે.

બૂટા—પયસેકી ઔર લે. [લરકેકા લેના ઔર જાને ચાહતા, બૂટા ઉસે રોકતા હય.] કહાં જાતા હય ?

૪ લરકા—ઘલ ઘાતા હૂં.

બૂટા—ઠહર જા, અપને ચચાકો આ લેને દે.

૪ લરકા—તતા તૌન ?

બૂટા—તતા તૌન ? અભી જો સૌદા લે ગયા વ્હો ! [પકરના ઔર ...કો હાથ ઉઠાના.] ઠહર, નહીં તો ઠપ્પર મારૂંગા, દાંત ગિરા દૂંગા.

[લરકા ડરકર રોતા હય, બાપ ઉસકી તલાશમેં આતા હય, ઔર રોતે હુએ દેખકર બૂટેસે પૂછતા હય.]

બાપ—અરે ક્યૂં મારતા હય? [ગુસ્સેસે બૂટાપર આંખેં નિકાલતા હય.]

બૂટા—ઇસકા ચચા માલ લેકે ઇસે યાંહાં છોરકર પયસે લાને ગયા હય, ય્હે ભાગા જાતા હય.

બાપ—[હયરતમેં] ઇસકા ચચા ? મયઁ ઇસકા બાપ હૂં ઔર મેરા ભાઇ તો મર ગયા !

બૂટા—[હયરતમેં] તો ફિર ય્હે લરકા કૌન સપુર્દ કર ગયા ?

બાપ—[બેટેસે] બેટા ! વ્હો કૌન થા ?

૪ લરકા—[રોકર] ફુજ્જૂ ઔર ઉત્તે થાતી.

બાપ—ફજ્જૂ ઔર ઉસકે સાથી ? [બૂટેકો] લાલા ! ફજ્જૂ ઠગકો તુ નહીં પહચાનતા ? ઉસકે સાથીયોંકો નહીં જાનતા ?

બૂટા—હાં. નામ તો સુના હય મગર પહચાનતા નહીં ! મયઁ તાજા વારિદ હૂં.

બાપ—અબ સર પીટ કર રો !

બૂટા—મયઁ થાને પર જાતા હૂં, વ્હો સબ વહીં ગયે હયઁ. [બહંગીવાલેસે] ચલ ઉઠા.

બાપ—જાયગા તો ભર પાયગા.

[બૂટા જાને ચાહતા હય, સબ લરકે ગુલ મચાતે હયઁ, ઔર સિવાયે બાપ બેટેકે સબ જાતે હયઁ.]

શયતાન ! ચલ ઘર ! મયઁ ન આતા તો માર ખાકે મર જાતા !

[આપ બેઠ જાતે હયઁ, મુઝૈયન, ગાનિમકે ઘરમેં ન આનેસે ઉસકી રાહ તકતી અપની જવાંની ઔર જોબન પર અફસોસ કરતી આતી હય.]

આસાવરી તોડી—ઠુંમરી.

મુઝૈયન—જોબનકે ફૂલ ખિલે ખિલે,
નાહીંરે આવે નજર ભઁવર રસ ચૂસનહારો ડાર પર—જોબનકે.
મોર, કોયલ બોલે, પલપલ ભયે,
બાગ હરે, મેરો નયન ભરે;
બિરહ આગ જલ નયનવાસે ઢર—જોબનકે.

[મુઝૈયન, સામનેસે ઐયાર ઔર મુસ્તફાકો નયે ઢંગસે આતે દેખકર હયરાન હોતી હય.]

અરે! યહેતો વહી પંચસેકા ગરજી, મુસ્તફા દરજી હય, જો આંખેં બંધાકર કાસિમકા કફન સી ગયા! યહે ફિર કિસ લિયે આતા હય? યા ઇલાહી! કહીં હમારા ભેદ તો નહીં બતાતા હય! મુઝૈયન! જરા છિપકે તમાશા દેખ. [મુઝૈયન છિપકર દેખતી હય, ઐયાર મુસ્તફાકો આંખેં બાંધે ખીંચતે હુવે લાતા હય.]

Pop goes the weasel—Air.

મુસ્તફા—ધીરે ધીરે ચૂંટિકી ચાલ, હોલે હોલે આવો,
પહુંચો જાકે અબિ ફિલહાલ, હલવે માંડે ખાવો.
રાહ હય યહી વ્હો, યહી વ્હો રાહ હય,
ધ્યાન ન કોઇ તુમ લાવો;
દેખકે ભાલકે ચાલસે ઠીક, આપ ઘર વ્હો પાવો—ધીરે.
ગિન્તી કી બરાબર, લો સામને હય વ્હો ઘર! બાકી ચુકા દો.

[મુસ્તફા અટકકર ઉંગલીસે ઘર દિખાતા હય, ઐયાર મકાન દેખકર ખુશ હોતા હય.]

ઐયાર—અચ્છા, યહે રૂપય લે લો.

[ઐયાર દેતા હય, મુસ્તફા અેહસાન માનતા હય.]

મુસ્તફા—મેહેરબાની જનાબ.

ऐयार—अब जयसे आये वयसेही चले जाव, ख़बरदार ! आपें न बोलना, क़सम खाव !

मुस्तफ़ा—क़सम दीनो इमानकी !

[मुस्तफ़ा ज़रा चलकर ठहरकर ख़ुश होता हय, ऐयार तमाशा देखता हय.]

जोहनपुरी—ज़ील्ला.

प्यारा पयसा ज़मानेका,
मिठी मिठी बात बना, पयसे कमा, मौज उड़ा—पयसा.
पयसेसे हों कांम सारे, बुरे भले सब तुमारे,
पयसे कमा लो, यारो जयसे मिला लो—मिठी.

[मुस्तफ़ा टटोलकर जाता हय, ऐयार उसे जाता देख ख़ुश होता हय.]

ऐयार—वाह ! येहतो इत्नेमेंही उबल आया ! ख़यर ! घरका पता तो पाया ! [इधर उधर देखकर.]

बयत.

निशान अब करूं दर पे पहचानको,
बुला लावुं सरदारे ज़ी शानको.

[ज़मीन पर देखता हय, और मिट्टीका टुकड़ा उठाकर निशान करके डाल देता हय.]

Married to a Mermaid—Air.

आसान करूं येक पलमें ! आसान न हो जो काम,
मुझसा होगा कमतर कोई, ऐयार हय मेरा नाम.
क्या हूं मयँ अयसा वयसा ? दाना हूं स्याना हूं !
जिसको दाबूं, उसको चाबूं फ़ेरन, मयँ अयसा हूं.
कयसी चाल दानाई, दानाईकी हय चाल,
क्या अछ्छी जमी जमी जमी हय रहे ताल—आसान.

[ऐयार जाता हय, मुर्जेयन ज़ाहिर होती हय.]

ख़माच—दादरा.

मुर्जेयन—बात पाईरी, हय रहेतो कोई असल चोर,
बे इमान, कर निशान, याद की हय घरकी—बात.

કઈ કઈ મર્યેં યે નિશાન, ઔર ચાર પાંચ ઘરપે જલ્દીસી,
મિટે મિટે જો ઉસકા ધ્યાન, ખૂબ બાત ઉસમેં સમાઈરી—હય.

[મુર્જીયન ફેરી ટુકડેસે નિશાન કરકે અલી-બાબાકો ખબર દેને જાતી હય, ઐયાર સરદારકો લેકર આતા હય, ઔર સબ ઘર-પર નિશાન દેખકર દોનોં હયરાન હોતે હયઁ.]

કલ્યાન—ઇંગ્રેજી તર્જ.

સરદાર—યે કયસા હય, યહાં બના હય, સારે ઘરકે દરપે નિશાન?
ઐયાર—મયૈંને હજરત, કરકે હિકમત, ઢૂંઢ નિકાલા થા વો મકાન—યેહી.
મયૈંને કી થી, એક નિશાની;
સરદાર—ફેર?
ઐયાર—ક્યું ક્યા, હું અંજાન!
સરદાર—સખ્ત અજબ હય, કૌન સબબ હય?
ઐયાર—મયૈંભિ નિહાયત હું હયરાન!—યેહી.

[સરદાર ઐયારકી બાતકો જૂઠ માનતા હય.]

સરદાર—અય દીવાને, મયૈંને જાને, હયઁ યે સબ તેરે બુહતાન!
ઐયાર—જૂઠ કહૂં તો કાટો સાહેબ ફૌરન મેરે નાકો કાન.—યેહી.
સરદાર—દૂર હો! દૂર હો! જા અબ યાંસે, જૂઠા હય તૂ બેઈમાન!
ઐયાર—[ખુદસે] કરકે નેકી મિલી બુરાઈ, યે દેખો અલ્લાહકી શાન!—યેહી.

[સરદારકો ગુસ્સેમેં દેખકર ઐયાર જાતા હય, યકાયક અલીબાબાકી આવાજ઼ ઘરસે આતી હય, સરદાર સુનકે રુક જાતા હય.]

બયત.

અલીબાબા—[અંદરસે] મુર્જીયન દિખા ચલકે બાહિર નિશાન,
કિયા દર પ કિસને હય આકર નિશાન?

[અલીબાબાકી બાતપર સરદાર હયરાન હોતા હય.]

સરદાર—નિશાન! [અવાજવાલા ઘર દેખકર] અહા! ઇસ ઘરમેં નિશાનકા બયાન હય! શાયદ યહી મેરે ચોરકા મકાન હય! [સોચકર] બસ અબ ઇસ ઘરમેં રસાઈ કરું ઔર માલૂમ પાકે સારે

આબ તિસરા—દિખાવ દૂસરા.

અલીબાબાકા મકાન.

[એયાર સરદારકે સામને રૂસવા હોકર કુછ સુરાગ મિલનેસે અલીબાબાકે મકાનમેં તાજિરકે ભેસમેં લાશકે ચોરકા પતા મિલાનેકો મેહમાન હુવા હય, મગર ચોરકો ગિરફતાર કરનેકે બદલ ખુદ મુજૈયનકી મુહબ્બતમેં ગિરફતાર હોતા હય.]

એયાર—કિસ કિસ મુશ્કિલસે ઘરકા પતા લગાયા, મગર નિશાનીને ભૂલાયા; પર શુક્ર હય કે ફિર ખોજ પાયા. [સોચકે] યાર એયાર! સૌદાગરકે ભેસમેં ઉતારેકે બહાને તૂ ઇસ ઘરમેં આયા, મગર માહવશ મુજૈયનકે મુખ્ડેને તો તુઝે દીવાના બનાયા! [સોચકે] સરદાર ખફા હય! બિહતરકે ઉસે ઘતા બતાવું, મુજૈયનકો ફૂસલા મનાકે ઉડા લે જાવું. [સામને દેખકર] આહા! છયલછબીલી કયસી મટકતી હુઇ આતી હય! કત્લ કરકે આશકકો કીમા બનાતી હય.

Faust and Marguretto—Air.

ગોરે ગોરે ગાલોંવાલી,—,—,—,
કાલે કાલે બાલોંવાલી,—,—,—,
નારી સુન્દર પ્યારી સુન લે, પ્યારી દિલબર નારી સુન લે,
બાંકી તિર્છી ચાલોંવાલી,—,—,—,—ગોરે.

[મુજૈયન આતી હય, એયાર ઉસે દેખકર મક્રસે આહ ભરતા હય.]

અબયાત.

મુજૈયન—આહ ક્યૂં ભર રહે હો સાહિબ સર્દ?
ક્યા કહીં હો રહા હય તુમકો દર્દ?

ઐયાર—દિલમેં હય દર્દ ઔર ચઢતી સાંસ !
ઇસ લિયે ભર રહા હૂં ઠંડી સાંસ.

મુજૈયન—કૌન હો તુમ ? કહાંસે આયે હો ?
માલ કિસ કિસ જગહકા લાયે હો ?

ઐયાર—મંદા કોચીનકા સાહુકાર હય, મેરે ઘર હાથી-દાંતકા બેપાર હય. [સાફ કરનેકે બહાનેસે અંગોઠી દિખાતા હય.]

અબચાત.

મુજૈયન—[ખુદસે] જૂટકા સબ સાજ હય, શેખીકા હર અંદાજ હય,
મર્દ યહે બેશક ફરેબી જબ્બાલિયા દમબાજ હય.
[ઐયારસે] ખયર સાહેબ ! આપ આકે મેરે મેહમાન હો,
મયઁ હું ખિદમતકે લિયે હાજિર, જો કુછ ફરમાન હો.

ઐયાર—નાજની તુમસી અગર મિહમાનકી હો મેજબાન,
કયૂં ન વ્હો મિહમાન ફિર કુરબાન કરદે અપની જાન !

મુજૈયન—મયઁતો યેક લૌંડી હૂં અદની, મયઁ ભલા કયા ચીજ હૂં !
આપસે સરદારકે આગે તો મયઁ નાચીજ હૂં.

ઐયાર—તુમ હો લૌંડી ?

મુજૈયન—જી,

ઐયાર—અરે અફસોસ ! યહે કયસા કલામ !
ઇસ તુમારી શકલ પરતો બાદશાહભી હો ગુલામ.
યહેતો બતલાવો ભલા શાદી તુમારી હો ચુકી ?

મુજૈયન—ચાહતી હું જિસકો, ઉસકે સાથ શાયદ હો કભી !

ઐયાર—ચાહતી હો તુમ જિસે, વ્હો આદમી જરદાર હય ?

મુજૈયન—હો મુહબ્બત જિસ જગહ, વ્હાં જરકિ કયા દરકાર હય ?

ઐયાર—ભૂક જબ લગતી હય કયા કોઈ મુહબ્બત ખાતા હય ?

મુજૈયન—ચાહનેવાલેકે સંગ ભૂકાભિ મરના ભાતા હય !

March.

ઐયાર—મિસ્લે ગુલ હો, રંગ બદલો, ચલકે બયઠો તુમ ચમનમેં,
કયા મજા હય, અયશ કયા હય, દુખ સદા હય, લૌંડિપનમેં.
દિલ મિલાવો, ચયન પાવો, દિલરૂબા હો, તુમ સજનમેં,
હર ચલનમેં, હર ફૂબનમેં, બાંકપનમેં, ખુશ અદા !
અલમ ન દર બ દર ઉઠા, કુબૂલ કર, નજર ઉઠા,
... દિલ ... સદા. કભી ... ન હ જુદા—મિસ્લે

બાબ તિસરા—દિખાવ દૂસરા.

અલીબાબાકા મકાન.

—

[ઐયાર સરદારકે સામને રૂસવા હોકર કુછ સુરાગ મિલનેસે અલીબાબાકે મકાનમેં તાજિરકે ભેસમેં લાશકે ચોરકા પતા મિલાનેકો મિહમાન હુવા હય, મગર ચોરકો ગિરફ્તાર કરનેકે બદલ ખુદ મુજૈયનકી મુહબ્બતમેં ગિરફ્તાર હોતા હય.]

ઐયાર—કિસ કિસ મુશ્કિલસે ઘરકા પતા લગાયા, મગર નિશાનીને ભૂલાયા; પર શુક્ર હય કે ફિર ખોજ પાયા. [સોચ્યકે] યાર ઐયાર! સૌદાગરકે ભેસમેં ઉતારેકે બહાને તૂ ઇસ ઘરમેં આયા, મગર માહુવશ મુજૈયનકે મુખડેને તો તુઝે દીવાના બનાયા! [સોચ્યકે] સરદાર ખફા હય! બિહતરકે ઉસે ઘતા બતાવું, મુજૈયનકો ફૂસલા મનાકે ઉડા લે જાવું. [સામને દેખકર] આહા! છયલછબીલી કયસી મટકતી હુઇ આતી હય! કતલ કરકે આશકોકો કીમા બનાતી હય.

Faust and Margurette—Air.

ગોરે ગોરે ગાલોંવાલી,—,—,—,
કાલે કાલે બાલોંવાલી,—,—,—,
નારી સુન્દર પ્યારી સુન લે, પ્યારી દિલબર નારી સુન લે,
બાંકી તિર્છી ચાલોંવાલી,—,—,—,—ગોરે.

[મુજૈયન આતી હય, ઐયાર ઉસે દેખકર મકસે આહ ભરતા હય.]

અબયાત.

મુજૈયન—આહ ક્યૂં ભર રહે હો સાહિબ સર્દ?
ક્યા કહીં હો રહા હય તુમકો દર્દ?

ઐયાર—દિલમેં હય દર્દ ઔર ચડતી સાંસ !
—ઘુસ લિયે ભર રહા હૂં ઠંડી સાંસ.

મુઝૈયન—કૌન હો તુમ ? કહાંસે આયે હો ?
માલ કિસ કિસ જગહકા લાયે હો ?

ઐયાર—બંદા કોચીનકા સાહુકાર હય, મેરે ઘર હાથી-દાંતકા બયપાર હય. [સાફ કરનેકે બહાનેસે અંગોઠી દિખાતા હય.]

અબયાત.

મુઝૈયન—[ખુદસે] ઝૂટકા સબ સાજ હય, શેખીકા હર અંદાજ હય,
મર્દ યહે બેશક ફરેબી જઆલિયા દગબાજ હય.
[ઐયારસે] ખયર સાહેબ ! આપ આકાકે મેરે મેહમાન હો,
મયઁ હું ખિદમતકે લિયે હાજિર, જો કુછ ફરમાન હો.

ઐયાર—નાજની તુમસી અગર મિહમાનકી હો મેજબાન,
ક્યૂં ન વોહ મિહમાન ફિર કુરબાન કરદે અપની જાન !

મુઝૈયન—મયઁતો યેક લૌંડી હૂં અદની, મયઁ ભલા ક્યા ચીજ હૂં !
આપસે સરદારકે આગે તો મયઁ નાચીજ હૂં.

ઐયાર—તુમ હો લૌંડી ?

મુઝૈયન—જી,

ઐયાર—અરે અફસોસ ! યેહે કયસા કલામ !
ઇસ તુમારી શકલ પરતો બાદશાહભી હો ગુલામ.
યેહેતો બતલાવો ભલા શાદી તુમારી હો ચુકી ?

મુઝૈયન—ચાહતી હું જિસકો, ઉસકે સાથ શાયદ હો કભી !

ઐયાર—ચાહતી હો તુમ જિસે, વોહ આદમી જરદાર હય ?

મુઝૈયન—હો મુહબ્બત જિસ જગહ, વહાં જરકિ ક્યા દરકાર હય ?

ઐયાર—ભૂક જબ લગતી હય ક્યા કોઈ મુહબ્બત ખાતા હય ?

મુઝૈયન—ચાહનેવાલેકે સંગ ભૂકાભિ મરના ભાતા હય !

March.

ઐયાર—મિસ્લે ગુલ હો, રંગ બદલો, ચલકે બયઠો તુમ ચમનમેં,
ક્યા મજા હય, અયશ ક્યા હય, દુખ સદા હય, લૌંડિપનમેં.
દિલ મિલાવો, ચયન પાવો, દિલરુબા હો, તુમ સજનમેં,
હર ચલનમેં, હર ફૂબનમેં, બાંકપનમેં, ખુશ અદા !
અલમ ન દર બ દર ઉઠા, કુબૂલ કર, નજર ઉઠા,
તેરા ફિદા, રહું સદા, કભી ન હૂં જુદા—મિસ્લે.

[ઐયાર દોઝાનૂ હો સર ઝુકાકર દામન પકડ઼તા હય, મુજૈયન ઐયારકી ઐયારી તાડ઼ જાતી હય.]

મુજૈયન—[ખુદસે] વાહ! મિયાં તો મર મિટે! અબ પહલે ઇન્હેં જ઼રા બનાવું, ફ઼િર ઇસ ગુસ્તાખીકા મજ઼ા ચખાવું.

[અંગોઠી દેખકર ઐયારકો ફ઼ુસલાતી હય.]

અબયાત.

ક્યાહી નફ઼ીસ નંગમેં અંગોઠીકે આબ હય!

ઐયાર—ઇસસે હજ઼ારગાં અચ્છે હયઁ, રહેતો ખ઼રાબ હય!

તુમ શૌક઼સે પહન લો, જો તુમકો પસંદ હો,

હીરોંસે લાદ દૂં તુમ્હેં જો મેરે ઘર ચલો.

[ઐયાર અંગોઠી નિકાલકર પહુનાતા હય, મુજૈયન ઉસે ફ઼રેફ઼્તા દેખકર અપને નાજ઼સે લુભાતી હય.]

પીલૂ—જીલ્લા.

મુજૈયન—મયઁતો નાજ઼ોંકી હૂં પાલી, અયસી નાજ઼ુક જીવરેવાલી,

સીધી સાદી ભોલી ભાલી, બાતેં સબ હય મેરી આલી.

ઐયાર—મયઁ હૂં સરદારોંમેં આલા, માલો દૌલતમેંભી બાલા,

જો તૂ માહ તો મયઁ હૂં હાલા, તુઝપર સદક઼ે હોનેવાલા.

મુજૈયન—ખાવૂં નેઅમતકી મયઁ થાલી, પહનૂં ખાસા મલમલ જાલી,

હીરોંસે જડ઼વાવૂં બાલી, સારી રેશમકી લૂં કાલી.

ઐયાર—તુઝકો ગ઼મસે રખ્ખૂં ખાલી, સૌંપું અપની કુન્જી તાલી,

ગુલશન દિખલાવૂં હરિયાલી, તેરા બન જાવૂં બન માલી.

બયત.

મુજૈયન—ઇસ ક઼દર મયઁ તુમ્હેં જો પ્યારી હૂં,

તુમ હમારે હો, મયઁ તુમારી હૂં.

[મુજૈયન મુસ્કિરા ઔર સર ઝુકાકર ખડ઼ી રહતી હય, ઐયાર બાતોંમેં આ જાતા હય.]

ઐયાર—[ખુદસે] દમમેં આ ગઇ, લુભા ગઇ! [મુજૈયનસે] આજ આધી રાતકો સવારી લાવું, તુમ્હેં લે જાવું?

મુજૈયન—અયસી જલ્દી ખરાબ હય !

ઐયાર—દેરસે દિલકો અઝાબ હય.

મુજૈયન—અચ્છા ! મગર સવારી યહાં આયગી, તો બાત ખુલ જાયગી ! મયઁ યેક સારી લાતી હૂં, તુમ પહન લો, ઔરત બનો, મુઝે લેકર અપને ઘર ચલો.

ઐયાર—ઠીક. મયઁ લે જાવુંગા, ઔરત બનકે મરદાનગી દિખાવુંગા.

મુજૈયન—ઠહરો, અભી લાતી હૂં, [ખુદસે] દેખતો સહી કયસા નચાતી હૂં ! [મુજૈયન જાતી હય, ઐયાર ઉસકી તઅરીફ કરતા હય.]

Buckles on her shoes—Air.

ઐયાર—હલ્દી લગી ન ફિટકિરી, રંગ આયા કયાહિ લાલ,
મઅશૂકા નઈ મિલી, કયાહી પરી જમાલ !
અહા ગજબ ! હયા ગજબ ! ગજબ અનોખી ચાલ !
ઔર ઉસપે કાલી બલા, હય ગોરે મુંહપે ખાલ !
જુલ્ફ પેચદાર, મુર્ગે દિલકો જઅલ,
ઔર ઉસપે કાલી બલા હય ગોરે મુહપે ખાલ !

[મુજૈયન એક સારી લેકર આતી હય.]

મુજૈયન—લો જલ્દીસે પહન આવો.

ઐયાર—તુમ્હીં અપને નાજુક હાથોંસે પહનાવો.

મુજૈયન—અજી કોઇ આ જાયગા, તો મૌકુઅ ચલા જાયગા !

ઐયાર—અચ્છા, જાતા હૂં મેરી જાન, આતા હૂં ઇસી આન.

[ઐયાર સારી લેકર જાતા હય, મુજૈયન ઉસે પહચાનતી હય.]

મુજૈયન—બેશક યેહે વહી મરદુવા હય, જિસને દરવાજે પર નિશાન બનાયા હય, ભેદ લેને યહાં સૌદાગર બનકે આયા હય. અબ બેહતર હય કે ઇસે રૂસવા કરાકે યહાંસે નિકાલું, અપને આકાકી આબરૂ બચાલું.

પીલૂ—ગત.

દેખો તો દાના ! કયાસા માના, મેહમાનીકા શુકરાના !
જિસકે ઘર જાના, જિસકા ખાના, ઉસકાહી સર કટવાના !
આશક બન જાના, સર ટકરાના, જરકી લાલચ દિખલાના !
મતલબકી ગાના, જી લલચાના, ઉલટી સીધી સમઝાના—દેખો.

યારાના જૂટા દિખલાના, ધોકેકા ભરકે પયમાના,
સરકો સુહલાના, ભેજા ખાતા, દેખો જગકા યારાના—દેખો.

[અલીબાબા આતા હય, મુજૈયન ઉસે રોકકર અર્જ કરતી હય.]

અબયાત.

આઇયે સરકાર! યેક તુર્ફા તમાશા દેખિયે,
પહલે તો છિપ જાઇયે, ફિર તૌર ઉસકા દેખિયે.
આપકા મેહમાન, સૌદાગરકા હય જિસ પર ગુમાન,
ખૂબ પહચાના! વ્હો હય, જિસને બનાયાથા નિશાન.

અલીબાબા—પહલા યા દૂસરા મિહમાન?

મુજૈયન—દૂસરા નહીં, વ્હો પહલા શયતાન.
અબ જરા છિપ જાઇયે, [હયરતમેં આકર અલીબાબા છિપતા હય, ઐયાર સારી પહનકર આતા હય.]

ઐયાર—ચલિયે અય પ્યારી ગુલઉઝાર!

મુજૈયન—ઠહર જાવો, આતે હયઁ આકા મેરે આલી વિકાર.

ઐયાર—[ઘબરાકે] આતે હયઁ આકા?

[સારીકે પલ્લોંસે મુંહ ઠીક ઢાંપતા હય.]

મુજૈયન—તો ક્યા ડર હય? ન લાવો કુછ ખિયાલ!
તુમતો હો ઔરત બને, લો ખૂબસા ઘૂંઘટ નિકાલ

[ઘૂંઘટ નિકાલકે ઐયાર કિનારે ખડે હોતા હય, મુજૈયનકે ઇશારેસે અલીબાબા આતા હય.]

અલીબાબા—કૌન હય ઔરત યેહ?

મુજૈયન—યેક દુખિયા બહુત નાચાર હય,
કોઇ ખિદમત પેટ ભરનેકો ઇસે દરકાર હય.

અલીબાબા—[ઐયારસે] ક્યૂં બી! ક્યા નામ હય?

ઐયાર—મુઝે શર્મ આતી હય.

મુજૈયન—આશક હોકે ક્યૂં શરમાતી હય? [ઐયાર ઘબરાતા હય.]

ઐયાર—[ખુદસે] કમબખ્ત બાત ક્યૂં બઢાતી હય?

અલીબાબા—કિસકી બેટી હો બેગમ?

ઐયાર—ખુદાબક્ષકી!

અલીબાબા—તો કયા ટિકિટ નહીં લાઈ ?
મુજૈયન—સૌદાગરકી ટિકિટમેં આઈ.

[મુજૈયન ઝટ ઘૂંઘટ હટાતી હય, ઐયાર ઘૂંઘટ હટાનેસે ઘબરાકે ભાગતા હય, અલીબાબા પીછે દૌરતા હય, મગર ઐયાર નિકલ જાતા હય, મુજૈયન ઉસકી ચાલ પર હઁસતી જાતી હય.]

બાબ તીસરા—દિખાવ તીસરા.

અલીબાબાકા પાંઈ બાગ—આધી રાત.

[તેલકે કઈ કુપ્પે રખ્ખે હુવે હયઁ, હરએક કુપ્પેમેં એક એક ચોર છિપા હય. મકાનકે દરવાજેસે શાનિમકી યાદ કરતી મુજૈયન આતી હય.]

પીલુ—ઠુંમરી.

મુજૈયન—નયના કટારી લગાય ગયોરે કોઇ—નયના.
સઁાવલી સુરતિયા, મિઠીરે બતિયા,
નયનન બીચ સમાય ગયોરે કોઈ—નયના.

[અંધેરા દેખકર અજબ હોતી હય.]

બયત.

રોશની બિલકુલ નહીં, કયસા યહાં અંધેર હય !
શમઅકા ગુલ હો ગયા જલનેસે શાયદ દેર હય.
રોશની મંગાવું. [સોચકે] નહીં, ખુદ દિયા સલાઇ લાવું, ચિરાગ઼ જલાવું.

[મુજૈયન જાતી હય, દૂસરી તરફસે સરદાર દબે પાંવ આતા હય. ઔર કુપ્પેમેં છિપે

હુવે એક ચોરસે આહિસ્તા કહતા હય. યેક ચોર સર બાહેર નિકાલતા હય, મુજૈયન આતી હય, મગર સરદારકો દેખકર છિપકે સુનતી હય.]

સરદાર—શમશેર?

શમશેર—હુકમ દિલેર!

સરદાર—આધી રાતકો જબ સુનસાન હો જાય, ઘર ભર સો જાય, સીટીકી આવાજ સુનતેહી તુમ સબ હમ્લા કરકે પૂરા કામ કરના, શુરૂકે ભેદીયોંકો તમામ કરના! કામ તમામ હોતેહી ઘોરેપર સવાર હોકર હવા હોના, વકત ન ખોના! અલીબાબાકો મયઁ મજલિસમેં જહરસે તમામ કરૂંગા, મોકઅ પાકર ફરાર હૂંગા, ઔર શારમેં તુમસે મિલૂંગા.

શમશેર—આપકા ફરમાન દિલો જાનસે બજા લાવુંગા, દુશમનોંકો આજ ન માર સકા તો શયરતસે ખુદ મર જાવુંગા.

સરદાર—યહે હુકમ સબકો ફિર ચેતાના.

શમશેર—મયઁ જિમ્મેદાર હૂં, આપ અંદેશા ન લાના.

[સરદાર જાતા હય, શમશેર ઇધર ઉધર દેખકર ગફૂરકો પુકારતા હય.]

ગફૂર? [ગફૂર કુપ્પેમેંસે સર નિકાલતા હય.]

ગફૂર—કયૂં હુજૂર? [મુજૈયનકો આતી હુવી દેખકર ગફૂર છિપતા હય, ઉસકો દેખકર શમશેરભી છિપજાતા હય. મુજૈયન દોનોંકો છિપતે દેખકર તાર જાતી હય, ઔર આહિસ્તા ચલકર હયરાન હોતી હય.]

મુજૈયન—શુક્ર હય કે રોશનીકે બહાને યેક બરા અંધેર મુઝપર રોશન હુવા! મજલિસકે મિહમાન સાહેબ તો સૌદાગર હયઁ ન સાહુકાર હયઁ, મગર ઠગોંકે સરદાર હયઁ. યેક જતાને ભેસમેં ફજીહત હોકર ભાગને પાયા, તો યહે દૂસરા તેલકા બયપારી બનકે આયા! [સોચકે] ખયર! પહલે તો ઇન મૂજીયોંકો બહાનેસે બંદ કરૂં, ફિર મજલિસમેં જા, સરદાર નાબકારકે રંગ ઢંગ દેખ, ઉસેભી સજા દૂં! [પુકારના] અય નિવાજન?

નિવાજન—[અંદરસે] ક્યૂં મુજૈયન ?
મુજૈયન—જલ્દી આ.
નિવાજન—આતા હૂં, બત્તી લાતા હૂં.

[નિવાજન ઐક મશઅલ લેકર આતા હય.] ક્યા?

અબચાત.

મુજૈયન—અય નિવાજન! જલ્દ જાકર નોકરોંકો લા બુલા,
તેલ સોદાગરકા યહાં હય બે હિફાજત સબ પડા.
આયગી બારિશ તો પાનીમેં અબસ મિલ જાયગા,
બન્દ કરના ચાહિયે કમરેમેં ઇસકો બરમલા.
નિવાજન—બહુત ખૂબ અભી આતા હૂં, સબકો બુલા લાતા હૂં.
મુજૈયન—મયૈં હિફાજતકે લિયે યહીં ખરી હૂં! જલ્દ આના, મુઝે મજલિસમેં જાના હય.
નિવાજન—અભી આયા.

[નિવાજન જાતા હય, મુજૈયન ખબરદારીકે લિયે કુપ્પેકે તરફ તકતી હય.]

બાબ તીસરા—દિખાવ ચૌથા.

———(०)———

અલીબાબાકે મહલકા અંદરૂની દિખાવ.

———

[શાનિમ મુજૈયનકો યાદ કરતા હુવા આતા હય.]

ઝિન્ઝોટી—પહાડી—તકટા.

શાનિમ—દેખ મુઝકો ડર ગઈ, શરમા ગઈ,
ડર ગઈ, શરમા ગઈ, ઘબરા ગઈ, મુરઝા ગઈ—દેખ.
બાતેં મુઝસે કરકે મુજૈયન,
હઁસ પડી, મુસકા ગઈ, ઇતરા ગઈ, બલ ખા ગઈ—દેખ.

[ગાનિમકે મિહમાનોંકી મજલિસમેં ન હોનેસે
ઉસકી તલાશમેં અલીબાબા આતા હય,
ઔર ઉસે ગમગીન દેખકર હાલ પૂછતા હય.]

અસ્માચ—ઠુમરી.

અલીબાબા—મુજ્તર હય પિસર ક્યું તૂ?
લખ્તે જિગર ક્યૂં તૂ—મુજ્તર.
કરતા હય જો ગમ અકસર, ભરતા હય જો દમ અકસર,
પુર દરદો અલમ અકસર,
તુજકો હય હાસિલ પહલેસે કામિલ,—
અયશ, મગર ક્યૂં તૂ—મુજ્તર.

કલ્યાન—ઠુમરી.

ગાનિમ—લગી હય ઉસ જાદૂયે ચશ્મકી નજ઼ર હમારી આંખોંમેં,
સમા રહી હય વહી મુજ્હૈયન, પિદર હમારી આંખોંમેં—લગી.
કિયા હય ઉસ યકતાયે દહરને જો ઘર હમારી આંખોંમેં,
દુઈકા બિલકુલ નહીં તવસ્સુલ મગર હમારી આંખોંમેં—લગી.
બસી હય સૂરત વો માહકી સેર બસર હમારી આંખોંમેં,
વહી તરાવત દિલમેં વહી હય નજ઼ર હમારી આંખોંમેં—લગી.

પહાડી—જીલ્લા—ઠુમરી.

અલીબાબા—અયસે અરમાન આસન નહીં હય,
નાદાન ! બેધ્યાન ! હયરાન !
અયસી શાદીસે જાય આન,
જાયે બાન, જાયે માન, જાયે શાન.—અયસે.
દીવાના પરવાના ઉસકા ક્યૂં તૂ બના,
હો કોઈ હમસર ગર, તો હય બિહતર !
દેખો ભાલો તુમ, ચેતો ચાલો તુમ,
છોડો યેહ ધ્યાન, નાદાન ! અનજાન !—અયસે.

મુસદ્દસ.

ગાનિમ—શાખે યાકૂત પે બુલબુલકો બિઠા દો સાહેબ,
ઉસકો હાકિમ જો બદખ્શાંકા બના દો સાહેબ,

પર મુનહુસીર હિ અગર ઉસકો લગા દો સાહેબ,
ચોંચકો ઉસકી જો સોનેસે મઢા દો સાહેબ,
લેકિન ઉસને તો કિયા હય ગુલે ગુલઝાર પસંદ,
તાઈરે જર્રીંસે ચમનકા હય ઉસે ખાર પસંદ.

[અલીબાબા ગાનિમકો અપને ખિયાલ પર
કાયમ દેખકર ખફા હોતા હય.]

અબયાત.

અલીબાબા—માનતા ગર નહીં તૂ બાત હમારી નાદાન,
કયા ગરજ હમકો? તેરી ખુદ હય યેહ ખ્વારી નાદાન!
બ્યાહના બ્યાહના કરતા હય અલમ કયૂં ઇસકા?
દેરસે તેલકા તાજિર હય અકેલા બયઠા.
દૂર મિહમાનસે રહના નહીં જિનહાર બજા,
મેજબાનીકે લિયે ઉસકે તૂ મજલિસમેં આ.

[અલીબાબા તયશમેં આકર જાતા હય, ગાનિમ
બાપકી નામરજીસે અફસોસ કરતા હય.
મુજૈયન ગાનિમકી તલાશમેં આતી હય,
ઔર ઉસકો ફિક્રમેં દેખકર મજલિસમેં
જાને કહતી હય.]

મુજૈયન—ચલિયે અય મહલકા, હયઁ કિધર ધ્યાન આપકે?
આયે હયઁ ઘરમેં કયા નહીં મિહમાન આપકે?
તકતે હયઁ રાહ વાલિદે જીશાન આપકે,
ચલિયે યહાંસે જલ્દ, મયઁ કુરબાન આપકે.

ભયરવી.

ગાનિમ—મેરે દિલકો ઉલફત હય તેરી રઅનાઈસે,
તુઝકો દિલ દેતા હૂં અય દિલબર દાનાઈસે.
મુજૈયન—જીનત હોતી હય ઉમરાવોંકી ઉમરાઈસે,
નીલમકી નિસબત હો સકતી હય કબ કાઈસે?
ગાનિમ—તેરી દૂરીમેં હમ ફિરતે હયઁ સૌદાઈસે,
ઇજ્જત દૂની હોતી જાતી હય રૂસવાઈસે.

[ગાનિમ, મુજૈયનકા હાથ પકડકર ચમતા ઔર

આંખોંમેં દબાતા હય, મુજૈયન છિપાયા હુવા પ્યાર, ગાનિમકે હાથોંકો અપને હાથમેં લેકર જતાતી હય.]

મેવાડી—ગઝલ.

મુજૈયન—ઘબરા ન મેરી જાન મુઝે સાથ સમઝના,
અપનેકો જબાં ઔર મુઝે બાત સમઝના—મુઝે.
દામન નહીં છોડૂંગી તેરા અય મેરે પ્યારે,
તુ દિન હય તો મુઝકોભી સનમ રાત સમઝના—મુઝે.
અય તાલિબે દીદાર મેરા સાથ મેરે આ,
ગર ખિજ્ર તુ હય તો મુઝે જુલ્માત સમઝના—મુઝે.

[મુજૈયનકે રાજી હોનેસે ગાનિમ અલીબાબાકી નારાજી જાહિર કરતા હય.]

Are you going to the Ball—Air.

ગાનિમ—હમ આજ કરતે શાદી બાવાકો નહીં હય મન્જૂર,
ઇસ જિદસે ઉનકે હૂં મયઁ હારા, બેચારા, અય હૂર.
મુજૈયન—દિલ મિલ જાયે જબ દોસે, તબ છૂટે ક્યા મકદૂર!
બ્યાહેંગે આખિર હમસેહી તુમકો, હોકર મજબૂર.
ચલો ચલો મહફિલમેં ચલો આવો,
ગાનિમ—હાં, આવુંગા, તુમ જાવો.
મુજૈયન—ક્યા સાથ મેરે નહીં જાવોગે?
ગાનિમ—જાયેંગે,
મુજૈયન—ચલો આવો—હમ. [દોનોં જાતે હયઁ.

બાબ તીસરા—દિખાવ પાંચવાં.

દીવાનેખાના—આરાસ્તા મજલિસ.

[અલીબાબાકે દહને તરફ સરદાર દિલેર, ઔર બાંયે તરફ શહરકે હાકિમે જીશાન બયઠે હુવે હયઁ. ગાયને સફ બ સફ ખડી હયઁ, ઔર કઈ મિહમાન બયઠે હુવે હયઁ.]

આમયાત.

અલીબાબા—[સરદારસે] કિયા આપને ઘરમેં મેરે કિયામ,
તકલ્લુફકો ફરમાઇયે આપ ન કામ.

સરદાર—બજા લાતા હૂં શુક્ર હરબાર મયઁ,
[ખુદસે] તુઝે આજ કરતા હૂં ફિનાર મયઁ.

[શાનિમ આકર આદાબ બજાકર બયઠતા હય, લૌંડિયાં કહવા ફૂલ તુર્રા વગયરા મિહમાનોંકો નજ્ર કરતી હયઁ. એક લૌંડી શરાબકા જામ લાકર અલીબાબાકો દેતી હય. અલીબાબા સરદારસે હાકિમકી પહચાન કરાતા હય.]

અલીબાબા—યેહ હાકિમ યહાંકે હયઁ આલી વિકાર,
બહુત ઇનકા મમનૂન હય ખાકસાર.

સરદાર—[હાકિમસે] મુલાકાતસે મયઁ હુવા સરફરાજ઼.

હાકિમ—બડી મિહરબાની હય બંદા નિવાજ઼.

[મુન્નૈયન શાલ, ઔર હારકી થાલ લેકર આતી હય, અલીબાબા મોદીકો શાલ પહનાનેકો શાનિમકો ફરમાતા હય.]

અલીબાબા—બેટા ? મોદીજીકો શાલ ઓઢાવો, અપના ફર્જ઼ બજા લાવો.

ગાનિમ—બહુત ખૂબ બાવાજી.

મોદી—અરે આપસી તકલીફ લેનેકા કયા શબબ હે! મેં તો આપકા ગલામ હૂં. [ગાનિમ સુલૈમનકે હાથકી થેલીમેંસે શાલ, ફૂલકા હાર પહનાકે મોદીકો યેક તુર્રા દેતા હય.]

અલીબાબા—મોદીજી! મેરી તંગદસ્તીમેં આપને મદદ કી હય, ઉસકે શુકરાનેમેં રહે યેક અદની યાદગાર મયઁને દી હય. દુનિયા નેકકો નેક, બદકો બદ બદલા જલ્દ યા દેરમેં દેતી હય, કયૂં કે દુનિયા નહીં, મગર આમાલકી ખેતી હય.

મોદી—અલીબાબાજી! રહે આપકી લાયકી હય. બરી મેરબાની હય.

અલીબાબા—મોદીજી! કુછ નહીં હય, ફકત યેક નિશાની હય. [અલીબાબા દાસીયોંકો નાચને ગાનેકો ફરમાતા હય.]

બયત.

કરો નાચો ગાના શુરૂ જલ્દ અબ,
દિખાવો વ્હો કરતબ જો હોં શાદ સબ.

[ગાયનેં નાચતી ગાતી હયઁ.]

પહાડી—ઝિન્ઝોટી.

ગાયનેં—હય બાગમેં બહાર કયસી છાઈ હુઈ,
છાઈ હુઈ, રંગ લાઈ હુઈ—હય.
દુહા { ફિરતી ઇતરાતી હુઈ હર સૂ બાદે નસીમ,
ઈત્રદાન ગુન્ચે લિયે મિઠી મસ્ત શમીમ.
રંગી શરાબ ભરે પ્યાલેમેં લાલા,
લાલી મુખરે પ ખૂબ આઈ હુઈ—હય.
દુહા—{ કુમરીકી હય કૂક કહીં, મસ્ત મધુર હય તાન,
નહરોંકી લહરેં નહીં, હીરેકી હયઁ કાન.
બુલબુલે શયદાકો આજ મરહમેં જંગારી,
હરે હરે જખ્મોપે સાફ સબ્જોંકી હય કયારી.
હર સૂ હરિયાલી હુઈ હરહર હંગામમેં,
જાહિદકી દૂર પારસાઈ હુઈ——હય.

[સરદાર, નજર બચાકે અલીબાબાકે જામમેં જહર મિલાના ચાહતા હય, મગર મુર્જેયનકી નજર પર જાનેસે રુક જાતા હય. મુર્જેયન શક આનેસે ઉસકી તરફ નિગાહ રખતી હય.]

મુસલ્લસ.

અલીબાબા—અય સોસન! તુ મિહમાનકો શાદ કર,
દિખા નાચ ખંજરકા અય ઝી હુનર.

મુર્જેયન—રજા હો તો શામિલ હું મયઁ નામવર?

અબયાત.

અલીબાબા—બિલાશક. [દાસીયોંસે] ઉઠા લો યહાંસે યહ જામ,
યહે હુક્કા, યહ તખ્ત, ઔર પ્યાલેં તમામ.

[લોંડિયાં હુક્કા, તખ્ત, પ્યાલે, જામ વગયરાં ઉઠા લે જાતી હયઁ, સોસન વ સમન ખંજરકા નાચ દિખાતી હયઁ, થોડી દેરકે બઅદ મુર્જેયનભી શામિલ હોતી હય, ઔર નાચતી નાચતી સરદારકો ખૂં ખ્વાર સમઝકર ગુસ્સેમેં આકર ખંજર મારતી હય, સરદાર ઉઠકર ઉસકો મારને જાતા હય, મગર લરખરાકર ગિરતા હય, ઔર જિન્દગીસે માયૂસ હોકર અપને કિયે પર અફસોસ કરતા હય, સબ મુતઅજિજબ હોતે હયઁ.]

સરદાર—હાય! મારા મુઝે, મરા મયઁ હાય!
જાન નિકલી મેરી, ચલા મયઁ હાય!
ખૂન લાખોં કિયે, ગલે કાટે!
સર પ કયા કયા નહીં ગુનાહ લિયે!
હાય! જાતા હૂં ખાલી હાત મગર:—
સાથ જાતા હય અબ ન માલ ન જર.

[સરદાર તરૂપતા હય, અલીબાબા હયરાન ઔર ખફા હોકર મુર્જેયનસે ખૂનકા સબબ પૂછતા હય.]

અલીબાબા—મુર્જેયન! હુવા તુઝકો ચ્હે કયા જાનૂન?
કિયા તૂને મિહમાનકા ન્યર ખૂન?

મુર્જેયન—જનાબ! ચ્હે મિહમાન, તાજિર હય ન સાહુકાર હય, ચોરોંકા સરદાર હય. સાહિબજાદ ગાનિમ મજલિસમેં ન થે, તો મયૈં ઉનકી તલાશમેં બાગમેં ગઈ, તો વહાં ઔરહી ગુલ ખિલા પાયા!

અબયાત.

જો કુપ્પે વ્હો લાયાથા ચ્હે તેલકે,
કઈ ચોર પોશીદા ઉનમેં મિલે.
સભોંકો કિયા મયૈંને હિકમતસે દૂર,
વ્હ હયૈં બંદ ગોદામમેં અય હુઝૂર.

ઇન જાતે શરીફાકો અંધેરે બાગમેં કિસી ફિરાકમેં ટહલતે હાથ મલતે દેખા, તો ઇનકા લેખાબી પરેખા. દૂના શક આયા. મજલિસમેં આપકે જામેં પર નિગાહ દૌરાતે, અપને કમરમેં હાથ લગાતે દેખા, તો ઔરભી જી ઘબરાયા. દેખિયે કમરમેં કયા હય? [કમર ટટોલકે શીશી નિકાલતી હય.] લીજિયે, ચ્હે જહરે હલાહલ ભરા હય.

[સબ હયરાંન હોતે હયૈં.]

માદી—ઉઈરે મેરે રામ! કેશા કામ!

અબયાત.

અલીબાબા—કહા કયૂં નહીં મુઝસે અબતક ચ્હ હાલ?
મુર્જેયન—નહીં થા યકીં મુઝકો અબતક કમાલ.
કમરકી જો શીશી પ પહુંચી નજર,
તો જોશ આ ગયા દિલમેં અય નામવર.
હુઈ ફિતયરખ્વાહીસે બે ઇખ્તયાર,
કિયા ઇસ બદ અખ્તરકા સીના ફિગાર.

હાકિમ—તેરી હોશિયારીસે મયૈં શાદ હૂં,
તેરી અકલકી દેતા મયૈં દાદ હૂં. [સિપાહીકો હુકમ કરતા હય]

સિપાહી ! ઉઠાવો તુમ ઇંસ લાશકો,
યહાંસે કરો દૂર બદ મઆશકો.
[સિપાહી લાશકો લે જાતે હયઁ, અલીબાબા મુર્જેયનકી ચાલાકી પર ખુશ હોકર વ્હો જો માંગે, દેનેકા વાયદા કરતા હય.]

O Love will you be mine—Air.

અલીબાબા—મુર્જેયન બડા કામ તૂને કિયા,
જો માંગે વ્હ દૂં તુઝકો અય બાવફા.
[મૌકુઅ દેખકર મુર્જેયન ગાનિમસે હાથમિલાના ચાહતી હય.]

મુર્જેયન—જો દેની હય દિલકી મેરે મુદ્દઆ,
મેરા હાત ગાનિમસે દીજે મિલા.
[ગાનિમભી મૌકુઅ દેખકર મુર્જેયનકા હાત માંગતા હય.]

ગાનિમ—મિલ ગર મુઝે ય્હે મેરી દિલરૂબા,
તો હો મુઝકો દર્દે અલમસે શીફા.
[દોનોંકી ખુશી દેખકર અલીબાબાભી ખુશ હોતા હય.]

અલીબાબા—ખુશીસે ય્હ મંજુર મયઁને કિયા,
મિલાતા હૂં હાત અબ બ નામે ખુદા.
[અલીબાબા દોનોંકા હાત મિલાતા હય, સબ દુઆ દેતે હયઁ.]

સબ—આજ ના શાદીકા જામ, આજ હો હાસિલ આરામ,
તાલિબ વ મતલૂબ દોનોં બહમ, અયશો તરબમેં રહો બરમલા.

